

چشم انداز اقتصاد جهانی و اقتصاد ایران در سایه جنگ خلیج فارس

اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی اصفهان

حجت میرزایی

۲۷ خرداد ۱۴۰۵

اقتصاد ایران پیش از جنگ

کژکار کردی های توسعه

- **درجاذگی:** شکل گیری و تداوم رشد اقتصادی مبتنی بر خام فروشی و ناتوانی در گذار به کارایی و نوآوری
- **ناپایداری:** رشد شکننده و مبتنی بر منابع پایان پذیر
- **ناموزونی و نابرابری:** (تداوم و حفظ فقر و نابرابری و تعمیق آن در سطوح اجتماعی و فضایی)
- **واگرایی:** افزایش شکاف توسعه ای کشور با سطح جهانی
- **گسیختگی:** نبودن پیوندهای اقتصادی در سطوح اقتصاد جهانی - ملی و منطقه ای
- **ناهمفازی:** تمرکز بر وجوه سخت افزاری و توسعه ساختمانها و ماشین و شکاف روزافزون کیفیت نهادی
- **پروژه زندگی و ساخت و ساز محوری** به جای پروسه اندیشی و سازوکار محوری

آسیب شناسی

الگوی توسعه

در نیم قرن گذشته

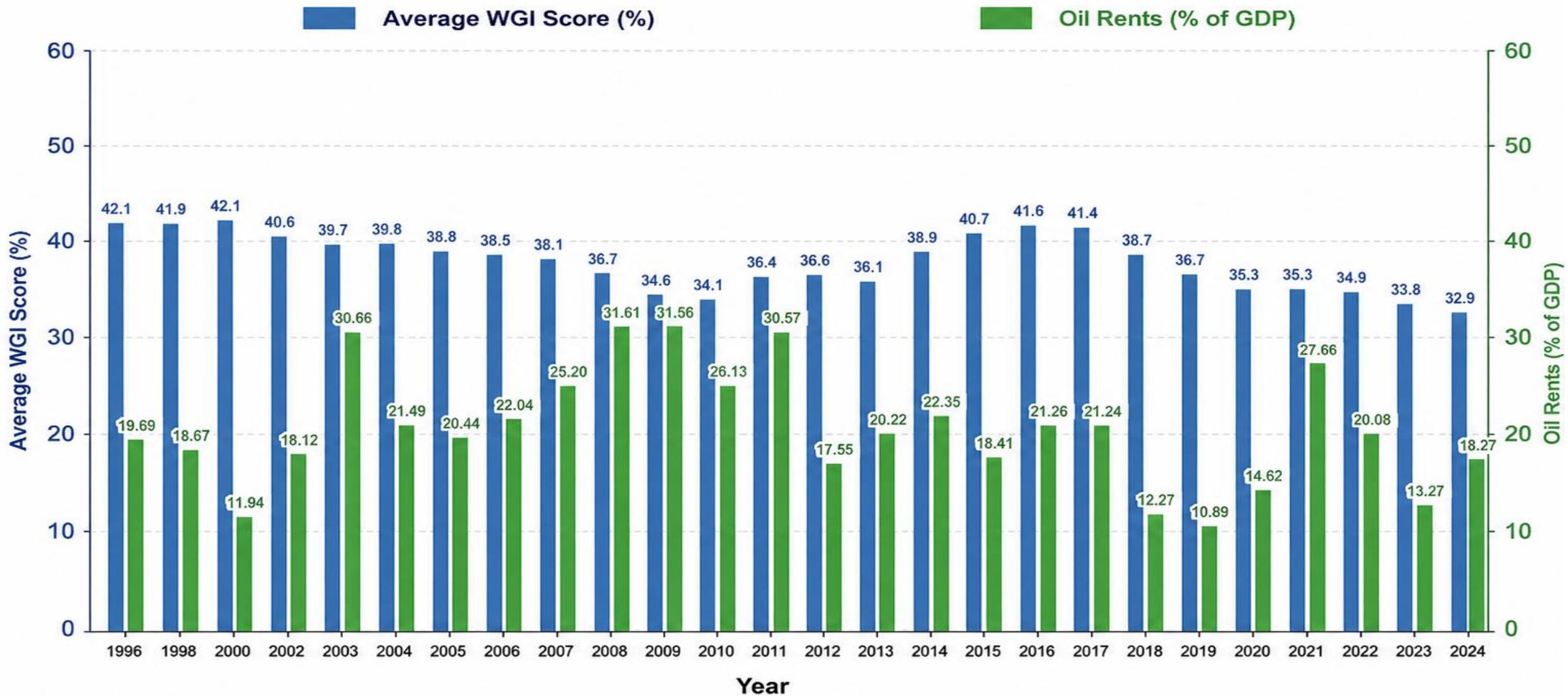
کلان روندهای

بلندمدت

تأثیر گذار

Iran: Governance Quality and Oil Rents (1996–2024)

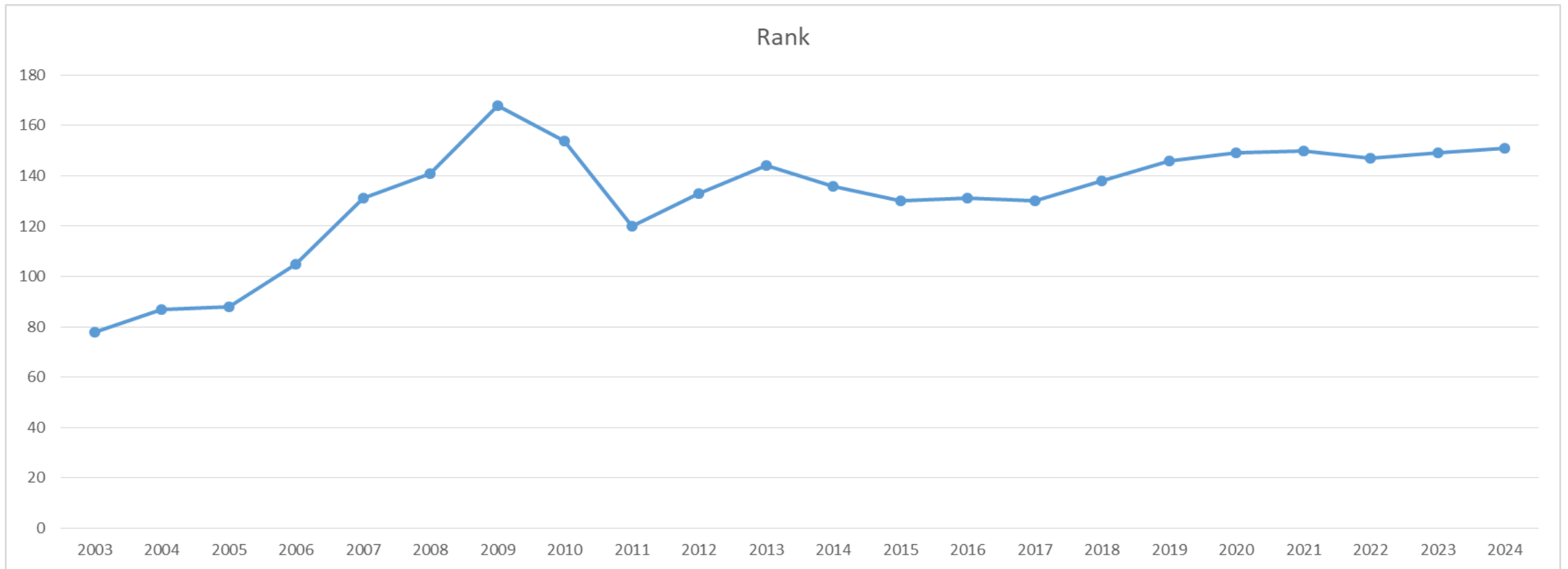
Trends in Average WGI Score (%) and Oil Rents (% of GDP)

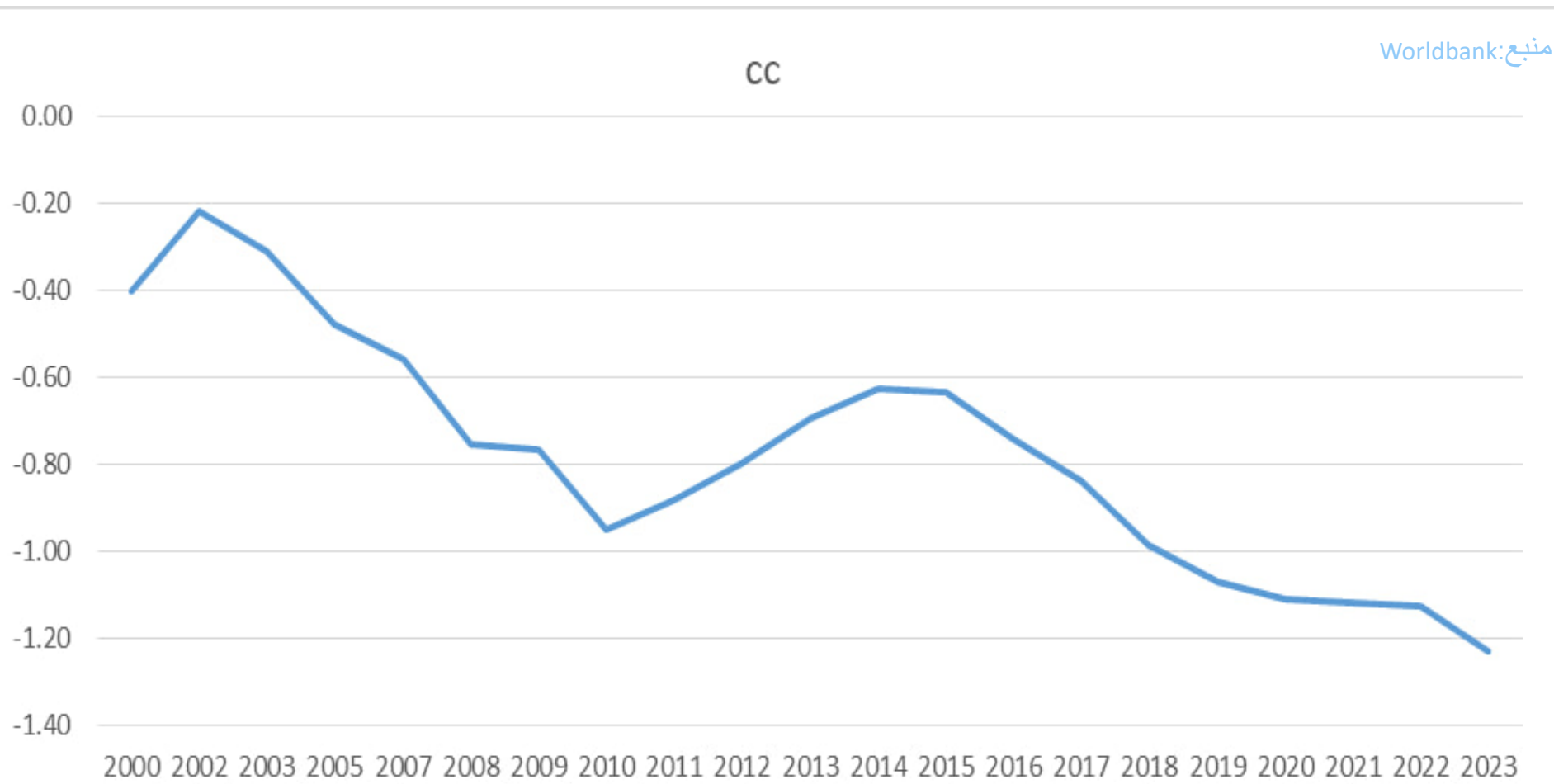
Note: WGI (Worldwide Governance Indicators) range from -2.5 to +2.5.
For comparison, scores are rescaled to a 0–100 scale.

Source: World Bank
(WGI & WDI – NY.GDP.PETR.RT.ZS)

شاخص ادراک فساد در سالهای ۲۰۰۳-۲۰۲۴ (نمره ۲۰۵ تا ۳۰ از ۱۰۰)

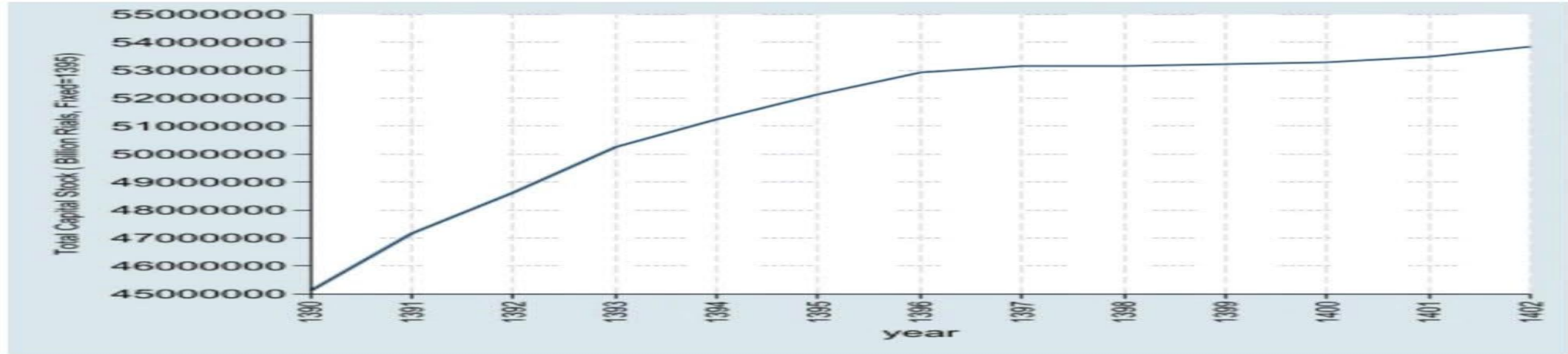

شاخص کنترل فساد

year	pctrank
2000	44.1
2002	49.7
2003	46.6
2005	40.5
2007	35.0
2008	26.2
2009	23.9
2010	17.6
2011	20.4
2012	23.2
2013	28.4
2014	30.8
2015	31.0
2016	26.7
2017	20.5
2018	15.7
2019	13.3
2020	14.3
2021	13.3
2022	14.6
2023	10.4

توقف رشد انباشت سرمایه در ایران

شکل: مرجع: بانک مرکزی

33 / 3

رشد تولید ناخالص داخلی به تفکیک اجزای هزینه نهایی (1400=100)

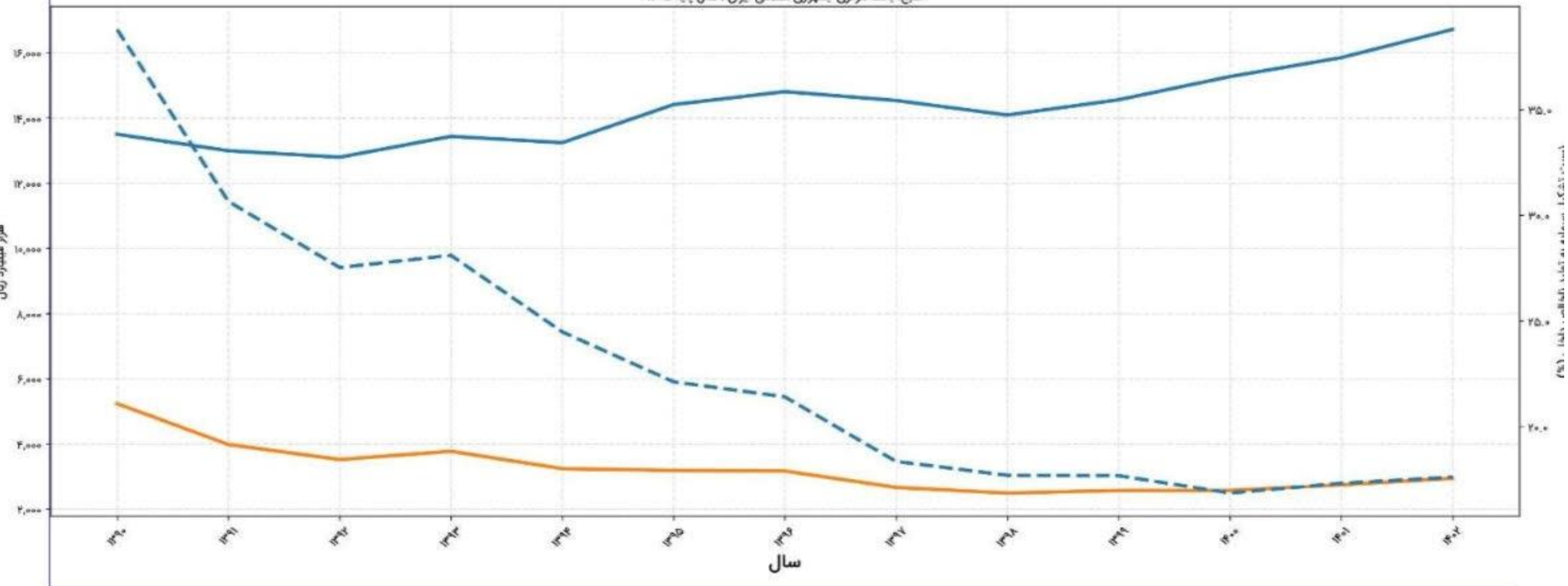
سال ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۴	اسفند ۱۴۰۴	بهمن ۱۴۰۴	دی ۱۴۰۴	نهم ماه نخست ۱۴۰۴	سال ۱۴۰۳	رشد اجزای هزینه نهایی
-0/9	-6/2	-12/7	-1/2	-3/2	1	3/5	هزینه مصرف نهایی بخش خصوصی
1/1	0/2	7/7	-1/4	-5/1	1/4	3/8	هزینه مصرف نهایی بخش دولتی
-12/2	-12/7	-11/4	-15/4	-11/3	-11/9	3/8	تشکیل سرمایه ثابت ناخالص
0/4	2/7	12/2	0/2	-4/1	-0/7	6	صادرات کالا و خدمات
-16/9	-29/4	-47	-25/8	-11/5	-12/5	2/7	واردات کالا و خدمات
-0/5	-1/6	-7/5	1/4	1/4	0/1	3/7	تولید ناخالص داخلی (قیمت بازار)

شکل: مرجع: بانک مرکزی و مرکز پژوهش‌های مجلس، مخارج مصرف شخصی شامل: (C) هزینه خانوارها برای کالاهای بادوام (مثل ماشین، یخچال)، کالاهای کم‌دوام (مثل مواد غذایی، لباس) و خدمات (مثل درمان، آموزش، حمل‌ونقل). سرمایه‌گذاری ناخالص داخلی خصوصی: (I) شامل سرمایه‌گذاری ثابت بنگاه‌ها (مثل ماشین‌آلات، ساختمان‌سازی مسکونی و غیرمسکونی) و تغییر در موجودی انبار بنگاه‌ها (افزایش یا کاهش کالاهای ذخیره‌شده). مخارج دولت: (G) شامل هزینه‌های مصرف نهایی دولت (مثل حقوق کارمندان، خرید تجهیزات نظامی و اداری) و سرمایه‌گذاری دولتی (مثل ساخت جاده، مدرسه). این بخش شامل پرداخت‌های انتقالی (مثل مستمری) نمی‌شود چون بازتاب تولید جاری نیست. صادرات خالص (X) - (M) صادرات کالاها و خدمات تولید داخل (X) منهای واردات (M) واردات کسر می‌شود زیرا مخارج داخلی شامل کالاهای خارجی است که نباید به GDP داخلی افزوده شود.

33 / 4

روند تشکیل سرمایه ثابت ناخالص و نسبت آن به تولید ناخالص داخلی

منبع: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران | سال پایه ۱۳۹۵

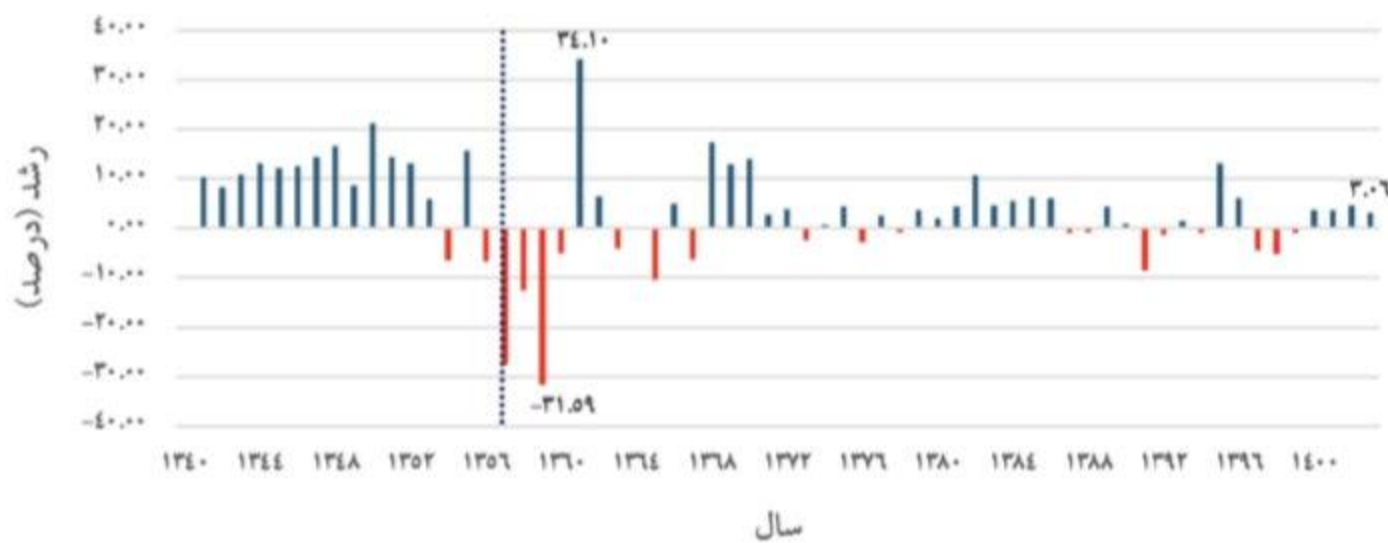

رشد تولید ناخالص داخلی

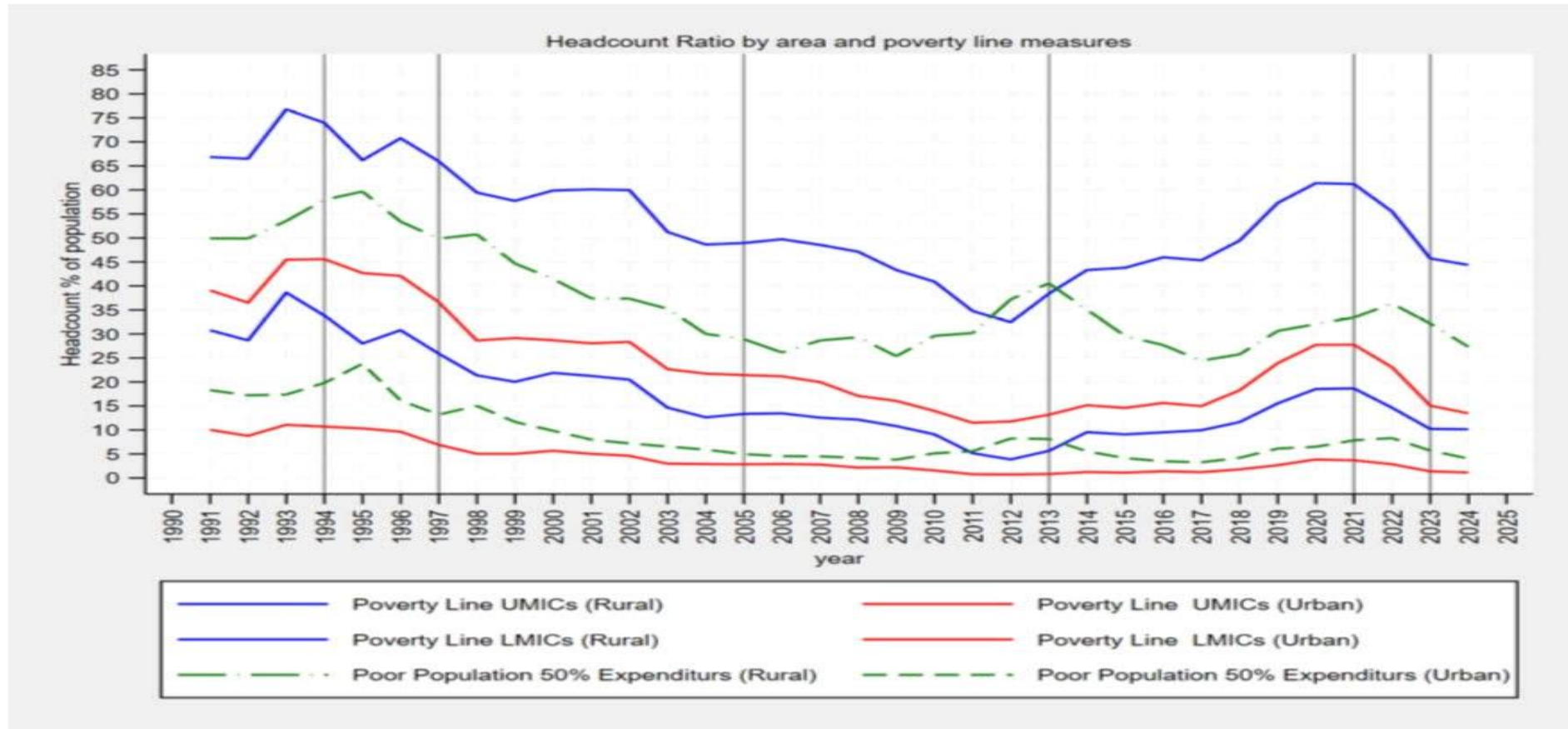
رشد تولید ناخالص داخلی

به قیمت‌های ثابت سال پایه‌ی ۱۴۰۰

منبع: مرکز آمار

نرخ فقر در ایران: انواع خط فقر

شکل: نرخ فقر به تفکیک مناطق شهری و روستایی: طرح درآمد و هزینه خانوارهای ایران

شرایط و چالش‌های کلیدی

موانع رشد اخیر به چالش‌های بازار کار می‌افزاید. با وجود رشد متوسط اشتغال، به طور متوسط، تنها ۳.۸ نفر از هر ۱۰ ایرانی در سن کار شاغل هستند؛ برای زنان، این نرخ فقط ۱.۲ نفر از هر ۱۰ نفر است. بخش خدمات، که بیش از نیمی از نیروی کار را در اختیار خود دارد، تحت تأثیر جنگ و اختلالات ارتباطی پس از جنگ قرار گرفته است. افزایش سن جمعیت و مهاجرت، به ویژه در میان جوانان تحصیل‌کرده، در حال فرسایش سرمایه انسانی و چشم‌اندازهای رشد است.

تحولات اخیر

رشد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۴/۲۵ به ۳.۷ درصد کاهش یافت که پایین‌ترین میزان در پنج سال گذشته است و دلیل آن کاهش شدید سرعت رشد در بخش نفت بود. رشد تولید ناخالص داخلی نفتی از ۱۸.۸ درصد در سال قبل به ۴.۶ درصد کاهش یافت که نشان دهنده تقاضای ضعیف‌تر و سال‌ها سرمایه‌گذاری ناکافی است. تولید ناخالص داخلی غیرنفتی ۳ درصد افزایش یافت که توسط خدمات، به ویژه در عمده‌فروشی و خرده‌فروشی، تأمین می‌شود. شاخص‌ها در سال ۲۰۲۵/۲۶ به تضعیف قابل توجه فعالیت اقتصادی، در بحبوحه تنش‌های ژئوپلیتیکی، محدودیت‌های عرضه و کاهش اعتماد سرمایه‌گذاران اشاره دارند.

علیرغم بودجه انقباضی برنامه‌ریزی شده در سال ۲۰۲۴/۲۵، هزینه‌های عمومی بیش از ۴۰ درصد از اهداف تعیین شده فراتر رفت و منجر به کسری بودجه تخمینی ۳.۲ درصد از تولید ناخالص داخلی شد. برای تأمین مالی این شکاف، دولت انتشار اوراق قرضه برنامه‌ریزی شده را دو برابر کرد و از منابع اضافی صندوق توسعه ملی و سیستم بانکی بهره برد. در سال ۲۰۲۵/۲۶، کسری بودجه به دلیل افزایش هزینه‌ها، رو به افزایش بوده است. درآمدهای نفتی با فشار تحریم‌های سختگیرانه‌تر ایالات متحده روبرو بوده‌اند، در حالی که درآمدهای مالیاتی غیرنفتی تحت تأثیر رشد کندتر قرار گرفته‌اند. بدهی عمومی نسبت به تولید ناخالص داخلی همچنان ناچیز است و تقریباً کاملاً داخلی است. این نسبت با در نظر گرفتن بدهی به صندوق توسعه ملی (که در سال ۲۰۲۴/۲۵، ۲۱ درصد از تولید ناخالص داخلی تخمین زده می‌شود) به طور قابل توجهی بالاتر خواهد بود.

تحولات اخیر

درگیری نظامی انتظارات تورمی را تشدید کرده و باعث کاهش بیشتر ارزش پول شده و تورم را در پنج ماه اول ۲۰۲۵/۲۶ به ۴۰.۱ درصد رسانده است که ناشی از تورم ۴۴.۵ درصدی قیمت مواد غذایی بوده است. اختلال در فعالیتهای اقتصادی و دسترسی محدود به ارز خارجی باعث کاهش ۶ درصدی صادرات غیرنفتی و ۱۶.۳ درصدی واردات شده و کسری تجاری غیرنفتی را ۵۲ درصد کاهش داده و به ۲.۱ میلیارد دلار رسانده است. با توجه به اینکه اقتصاد با رکود تورمی مواجه است و تقریباً ۹۰ درصد از تأمین مالی به بانکها متکی است، بانک مرکزی همچنان تحت فشار است تا محدودیت پولی را حفظ کند. این فشارها آسیب‌پذیری‌های موجود بخش مالی، از جمله کمبود سرمایه در بخش بانکی را تقویت می‌کند.

چشم انداز

این چشم انداز، بازگشت تحریم‌های سازمان ملل و کاهش تقاضای نفت از سوی چین را در نظر می‌گیرد، اما هیچ تشدید نظامی دیگری در نظر گرفته نمی‌شود. بخش‌های غیرنفتی که در حال حاضر تحت تأثیر تحریم‌های تجاری و مالی، کمبود انرژی و محدودیت‌های نقدینگی قرار دارند، با اختلالات بیشتری پس از جنگ و پیامدهای بازگشت تحریم‌های سازمان ملل روبرو خواهند شد.

پیش‌بینی می‌شود رشد تولید ناخالص داخلی در میان‌مدت به شدت کاهش یابد که دلیل آن انقباض بخش نفت در بحبوحه تحریم‌های سختگیرانه‌تر ایالات متحده و تقاضای جهانی ضعیف‌تر است. در سناریوی کاهش ۵۰۰ هزار بشکه‌ای صادرات نفت در روز برای ۷ ماه پایانی ۲۰۲۵/۲۶ در مقایسه با ۲۰۲۴/۲۵ و نصف شدن صادرات در ۲۰۲۶/۲۷، انتظار می‌رود تولید ناخالص داخلی در سال‌های ۲۰۲۶/۲۷-۲۰۲۵/۲۶ به طور متوسط ۲.۳ درصد کاهش یابد که نشان‌دهنده کاهش در فعالیت‌های نفتی و غیرنفتی است.

چشم‌انداز

پیش‌بینی می‌شود این کاهش در تولید ناخالص داخلی، ۲ میلیون نفر را در سال ۲۰۲۵ به فقر بکشانند. پیش‌بینی می‌شود سهم جمعیتی که زیر خط فقر UMIC (۸.۳۰ دلار آمریکا در روز در سال ۲۰۲۱ با برابری قدرت خرید) زندگی می‌کنند، از ۳۳.۲ درصد در سال ۲۰۲۴/۲۵ به ۳۵.۴ درصد در سال ۲۰۲۵/۲۶ افزایش یابد. پیش‌بینی می‌شود فقر در سال ۲۰۲۶/۲۷ به ۳۸.۸ درصد افزایش یابد و ۳ میلیون نفر دیگر را به فقر بکشانند. افرادی که زیر خط فقر یا نزدیک به آن زندگی می‌کنند، به طور ویژه در برابر رکود اقتصادی آسیب‌پذیر هستند. خانوارهای آسیب‌پذیر به طور نامتناسبی احتمالاً دارای سرپرست خانوار زن هستند، تحصیلات کمتر از دبیرستان دارند و در مناطق روستایی زندگی می‌کنند. افزایش کمبود آب به ویژه بر معیشت خانوارهایی که به کشاورزی متکی هستند، تأثیر می‌گذارد و مهاجرت از روستا به شهر و فشار بر ارائه خدمات شهری را افزایش می‌دهد.

چشم انداز

پیش‌بینی می‌شود کسری بودجه به دلیل کاهش درآمدهای حاصل از صادرات نفت و افزایش هزینه‌ها، به طور متوسط در دوره پیش‌بینی‌شده ۴.۲ درصد باشد. پیش‌بینی می‌شود انتظارات تورمی و تأمین مالی کسری بودجه از طریق پولی‌سازی کسری بودجه، تورم را در سال‌های ۲۰۲۶-۲۰۲۷ به بالای ۵۰ درصد برساند که به طور نامتناسبی بر خانوارهای کم‌درآمد تأثیر می‌گذارد.

ریسک‌ها برای چشم‌انداز به طور قابل توجهی افزایش یافته‌اند. ریسک‌های کلیدی شامل تنش‌های مجدد نظامی، تشدید بیشتر تحریم‌ها، اختلال در تجارت فرامرزی، کاهش شدید صادرات نفت و رشد جهانی کندتر است که می‌تواند رشد و سرمایه‌گذاری را کاهش دهد و فشارهای مالی و تورمی را تشدید کند.

پیش بینی های پیش از جنگ - ۱

این چشم انداز، بازگشت تحریم های سازمان ملل و کاهش تقاضای نفت از سوی چین را در نظر می گیرد، اما هیچ تشدید نظامی دیگری در نظر گرفته نمی شود. بخش های غیرنفتی که در حال حاضر تحت تأثیر تحریم های تجاری و مالی، کمبود انرژی و محدودیت های نقدینگی قرار دارند، با اختلالات بیشتری پس از جنگ و پیامدهای بازگشت تحریم های سازمان ملل روبرو خواهند شد.

پیش بینی می شود رشد تولید ناخالص داخلی در میان مدت به شدت کاهش یابد که دلیل آن انقباض بخش نفت در بحبوحه تحریم های سختگیرانه تر ایالات متحده و تقاضای جهانی ضعیف تر است. در سناریوی کاهش ۵۰۰ هزار بشکه ای صادرات نفت در روز برای ۷ ماه پایانی ۱۴۰۴ در مقایسه با ۱۴۰۳ و نصف شدن صادرات در ۱۴۰۵، انتظار می رود تولید ناخالص داخلی در سال های ۲۰۲۵/۲۶-۱۴۰۴/۱۴۰۵ به طور متوسط ۲.۳ درصد کاهش یابد که نشان دهنده کاهش در فعالیت های نفتی و غیرنفتی است.

پیش بینی های پیش از جنگ-۲

پیش بینی می شود این کاهش در تولید ناخالص داخلی، ۲ میلیون نفر را در سال ۱۴۰۴ به فقر بکشانند. پیش بینی می شود سهم جمعیتی که زیر خط فقر UMIC (۸.۳۰ دلار آمریکا در روز در سال ۲۰۲۱ با برابری قدرت خرید) زندگی می کنند، از ۳۳.۲ درصد در سال ۱۴۰۳ به ۳۵.۴ درصد در سال ۱۴۰۴ افزایش یابد. پیش بینی می شود فقر در سال ۱۴۰۵ به ۳۸.۸ درصد افزایش یابد و ۳ میلیون نفر دیگر را به فقر بکشانند. افرادی که زیر خط فقر یا نزدیک به آن زندگی می کنند، به طور ویژه در برابر رکود اقتصادی آسیب پذیر هستند. خانوارهای آسیب پذیر به طور نامتناسبی احتمالاً دارای سرپرست خانوار زن هستند، تحصیلات کمتر از دبیرستان دارند و در مناطق روستایی زندگی می کنند. افزایش کمبود آب به ویژه بر معیشت خانوارهایی که به کشاورزی متکی هستند، تأثیر می گذارد و مهاجرت از روستا به شهر و فشار بر ارائه خدمات شهری را افزایش می دهد.

پیش بینی های پیش از جنگ - ۳

پیش بینی می شود کسری بودجه به دلیل کاهش درآمدهای حاصل از صادرات نفت و افزایش هزینه ها، به طور متوسط در دوره پیش بینی شده ۴.۲ درصد باشد. پیش بینی می شود انتظارات تورمی و تأمین مالی کسری بودجه از طریق پولی سازی کسری بودجه، تورم را در سال های ۲۰۲۶-۲۰۲۷ به بالای ۵۰ درصد برساند که به طور نامتناسبی بر خانوارهای کم درآمد تأثیر می گذارد.

ریسک ها برای چشم انداز به طور قابل توجهی افزایش یافته اند. ریسک های کلیدی شامل تنش های مجدد نظامی، تشدید بیشتر تحریم ها، اختلال در تجارت فرامرزی، کاهش شدید صادرات نفت و رشد جهانی کندتر است که می تواند رشد و سرمایه گذاری را کاهش دهد و فشارهای مالی و تورمی را تشدید کند.

Oil and gas rents as percentage of GDP, 2021

منبع: بانک جهانی

Percent of GDP

70

60

50

40

30

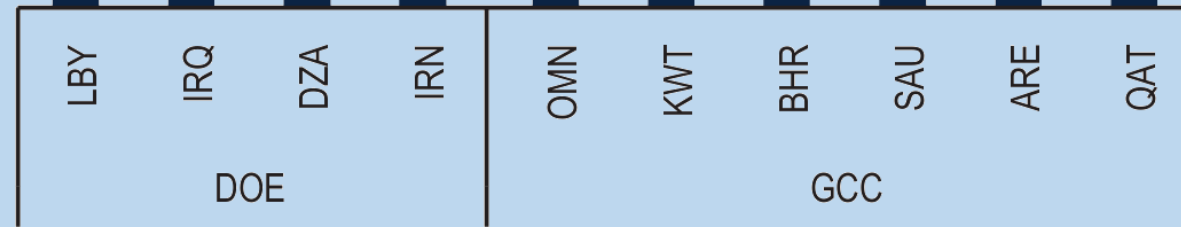
20

10

0

Oil rents

Natural gas rents

وضعیت ایران قبل از جنگ

❖ اقتصاد ایران قبل از جنگ نیز در وضعیت بسیار شکننده قرار داشت.

❖ تحریم ها، کمبود انرژی، بحران آب، قطعی برق، قطعی گاز و نارضایتی های اجتماعی فشار زیادی بر اقتصاد وارد کرده بودند.

❖ وابستگی اقتصاد ایران به نفت، اقتصاد ایران را آسیب پذیر کرده است.

❖ طبق گزارش بانک جهانی، GDP ایران در نیمه اول سال مالی منتهی به ۲۰۲۶، حدود ۰/۷٪ کاهش یافت.

❖ تورم مواد غذایی تا ۹۹٪ افزایش یافت.

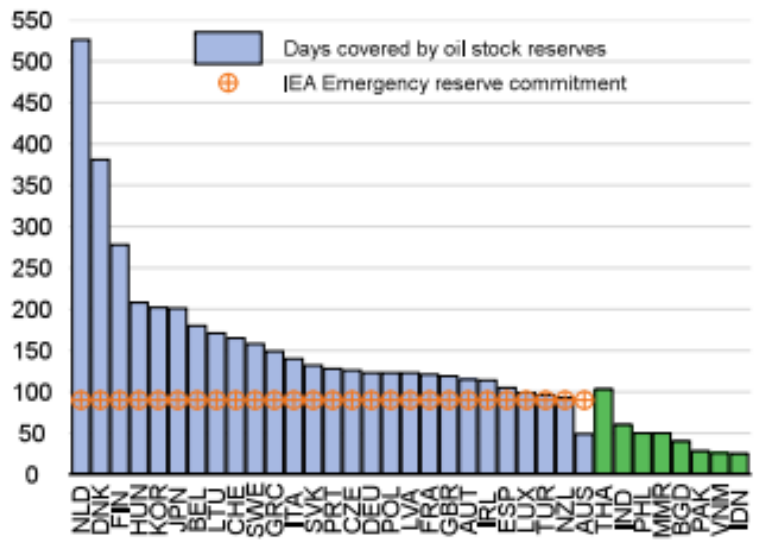
اثرات جنگ بر اقتصاد جهانی

جهان در آستانه دو راهی؛ چرا باید به این گزارش توجه کنیم؟

- درگیری اخیر در خاورمیانه فقط یک بحران منطقه‌ای نیست. اختلال در تنگه هرمز و آسیب به تأسیسات انرژی، قیمت نفت، گاز و حتی کودهای شیمیایی را در سراسر جهان جهش داده است.
- اقتصاد جهانی در ابتدای سال ۲۰۲۶ خیلی بهتر از چیزی بود که خیلی‌ها پیش‌بینی می‌کردند. سرمایه‌گذاری در هوش مصنوعی داغ بود و تنش‌های تجاری داشت فروکش می‌کرد. اما حالا همه چیز زیر سؤال رفته است.
- OECD برای کمک به تصمیم‌گیرندگان، یک سناریو محض ارائه نمی‌دهد، بلکه دو سناریو را روبروی هم قرار می‌دهد: یکی (اختلال محدود در زمان) و دیگری (اختلال طولانی). تفاوت این دو می‌تواند معنای رونق یا رکود برای خیلی از کشورها باشد.

ذخایر استراتژیک، برای بعضی کشورها فقط یک ماه دوام دارد

A. Oil stock coverage

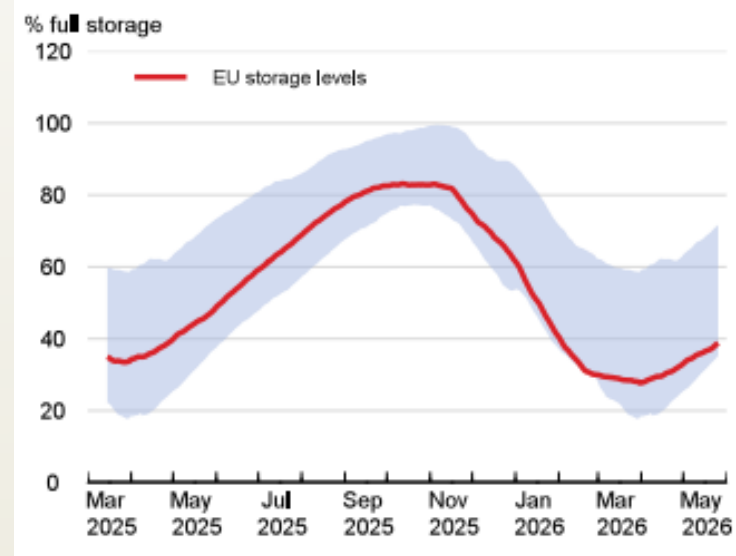

تعداد روزهایی که ذخایر نفت کشورهای مختلف می‌تواند مصرف را پوشش دهد.

• کشورهای عضو آژانس بین‌المللی انرژی (IEA) ملزم هستند حداقل ۹۰ روز ذخیره خالص واردات نفت داشته باشند. اما در عمل، برخی از اعضا مثل هند، فیلیپین و ویتنام (که عضو IEA نیستند) فقط حدود یک ماه یا کمتر ذخیره دارند.

• در سمت گاز، اروپا درست قبل از شروع بحران، ذخیره‌سازی‌هایش را بعد از زمستان تخلیه کرده بود و حالا باید با قیمت بالاتر پر کند. این یعنی آسیب‌پذیری دوچندان.

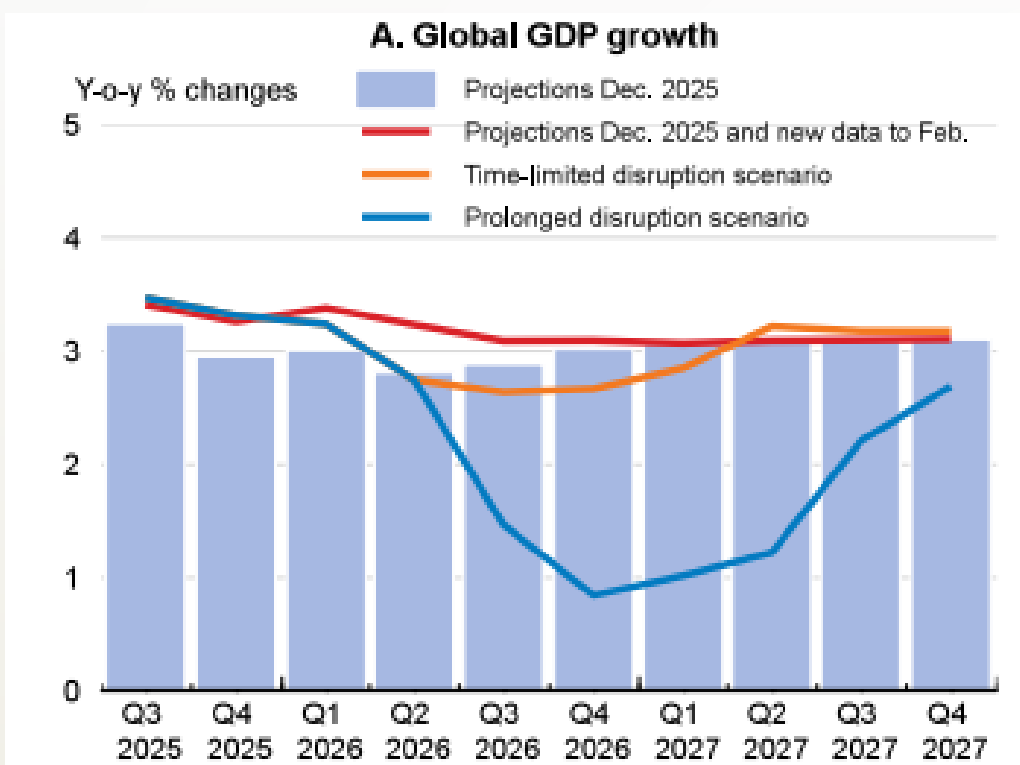
B. EU gas reserves replenishing cycle

سطح ذخیره‌سازی گاز در اروپا در مقایسه با میانگین ۱۰ سال گذشته.

آینده گره خورده به طولانی شدن درگیری؛ دو جاده متفاوت

نسبت قیمت مقایسه رشد جهانی در دو سناریو با یک خط پایه

(به وضوح می بینید که سناریوی طولانی، رشد را تا زیر ۲٪ در ۲۰۲۷ می کشاند).

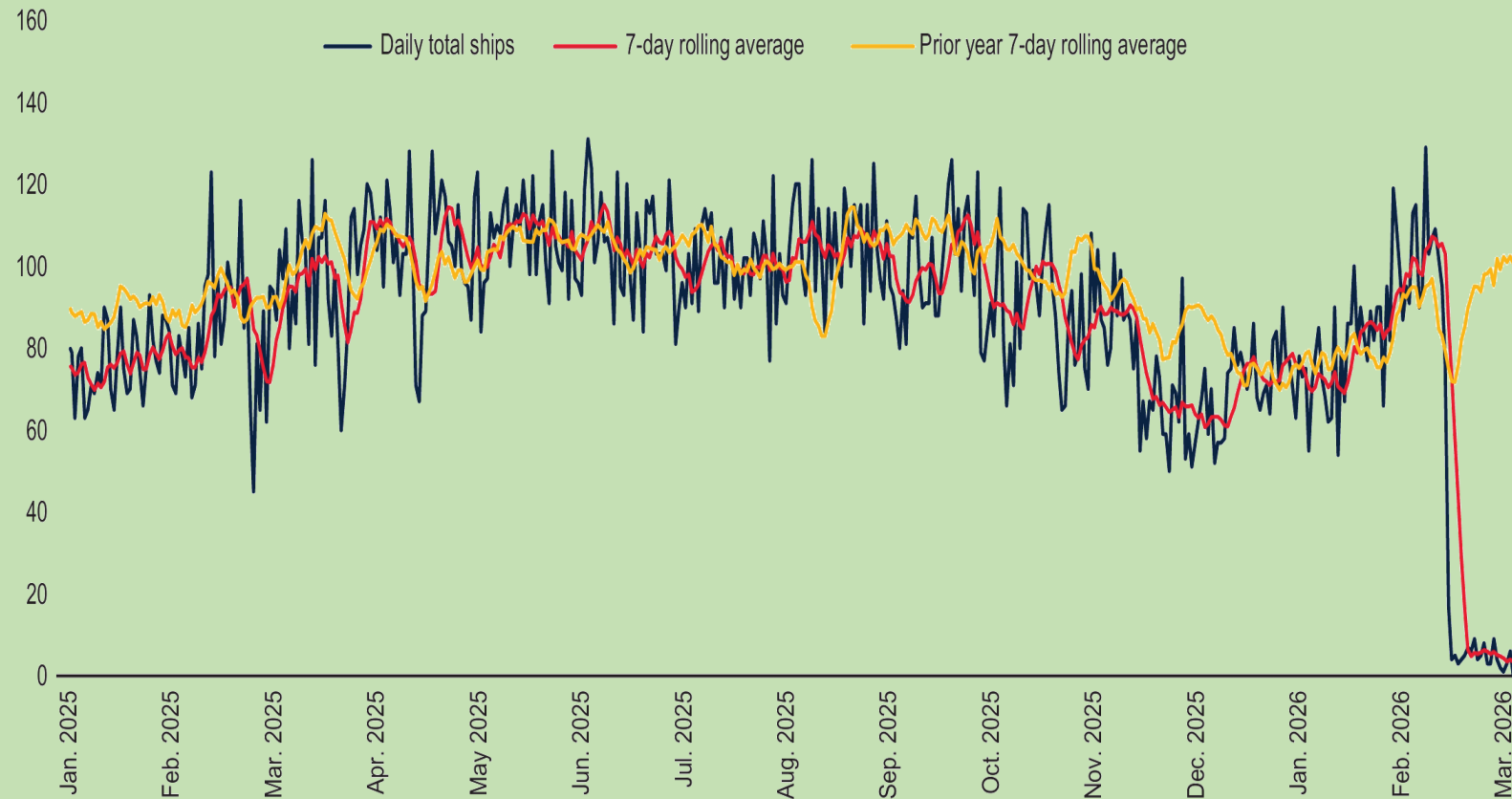
سناریوی اول (اختلال محدود در زمان): فرض می کند از نیمه دوم ۲۰۲۶، تولید و صادرات انرژی خلیج فارس به تدریج برگردد. قیمت نفت در ۲۰۲۶ حدود ۹۲ دلار و در ۲۰۲۷ حدود ۸۰ دلار می شود. رشد جهانی در ۲۰۲۶ به ۲.۸٪ و در ۲۰۲۷ به ۳.۱٪ می رسد.

سناریوی دوم (اختلال طولانی): اختلال تا نیمه دوم ۲۰۲۷ ادامه دارد، قیمت انرژی ۵۰٪ بالاتر می ماند، راندمان فنی کاهش می یابد و اعتماد کسب و کارها از بین می رود. در این صورت رشد جهانی به ۲.۱٪ (۲۰۲۶) و ۱.۸٪ (۲۰۲۷) سقوط می کند؛ یعنی خیلی از کشورها وارد رکود می شوند.

اثر بسته شدن تنگه هرمز

Number of ships traversing the Strait of Hormuz

No. of ships traversing the Strait of Hormuz

❖ از آغاز جنگ، عبور کشتی ها از تنگه هرمز، حدود ۹۵٪ کاهش یافته است. صادرات نفت ایران و کشورهای خلیج فارس به شدت مختل شد.

❖ افزایش ریسک حمل و نقل و بیمه، هزینه تجارت را بالا برده است و این مسائل درآمد ارزی ایران را تهدید میکند.

منبع: بانک جهانی

اثر شوک نفت بر اقتصاد ایران

FIGURE 1.3 Spillovers of the conflict through oil and gas prices, January 2024 to July 2027

A. Oil prices

B. Natural gas prices

منبع: بانک جهانی

❖ قیمت نفت برنت از حدود ۷۲ دلار به بیش از ۱۱۲ دلار رسید.

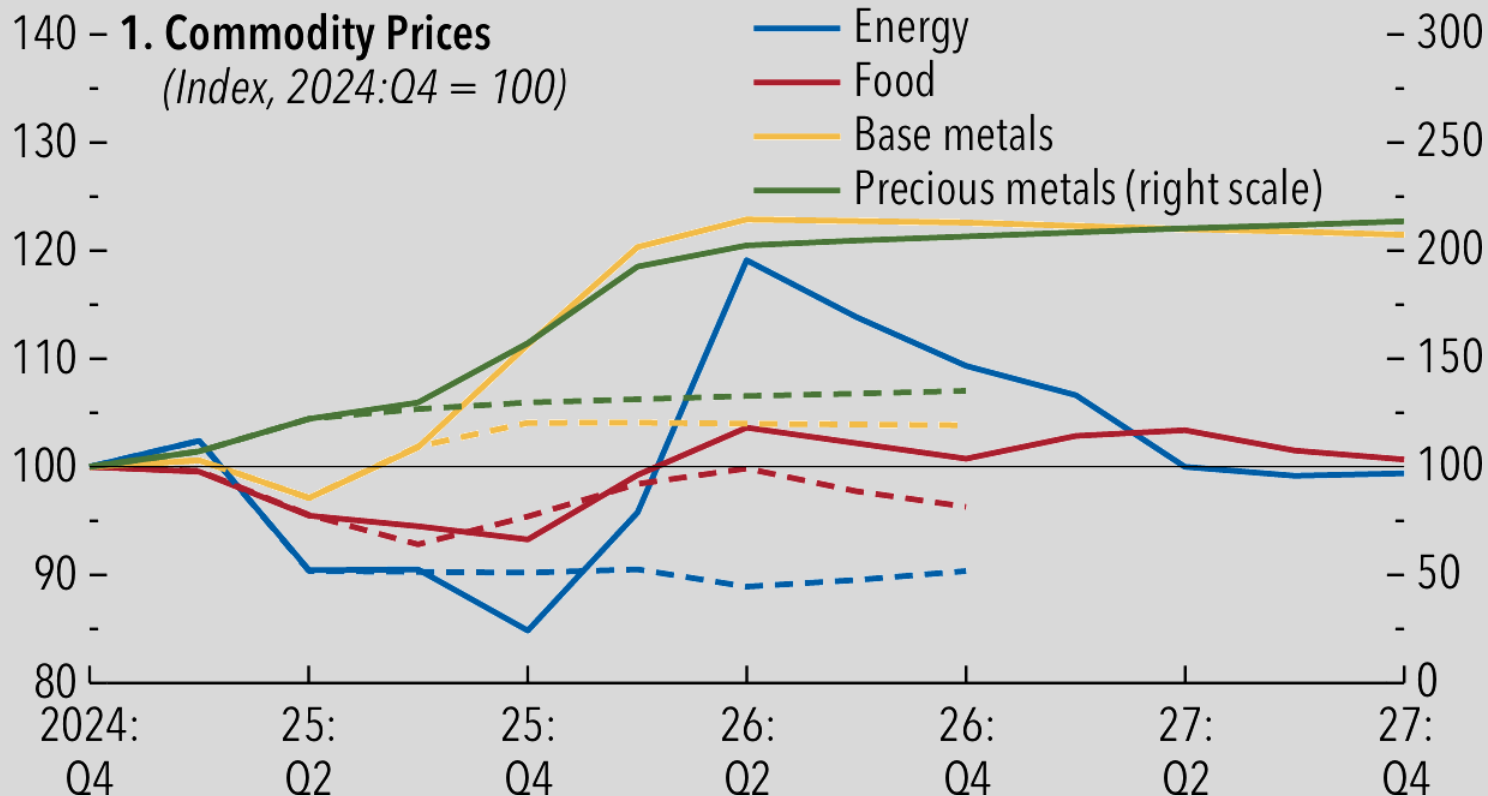
❖ قیمت گاز طبیعی در اروپا نیز حدود ۷۰٪ افزایش یافت.

❖ در کوتاه مدت، این افزایش قیمت میتواند درآمدهای اسمی ایران را بالا ببرد اما محدودیت صادرات و آسیب‌های زیرساختی، مانع بهره‌برداری کامل ایران از این افزایش قیمت میشود.

❖ همچنین افزایش قیمت انرژی باعث رشد تورم جهانی و فشار بیشتر بر اقتصاد داخلی خواهد شد.

افزایش قیمت‌های جهانی

Figure 1.7. Global Assumptions

منبع: IMF

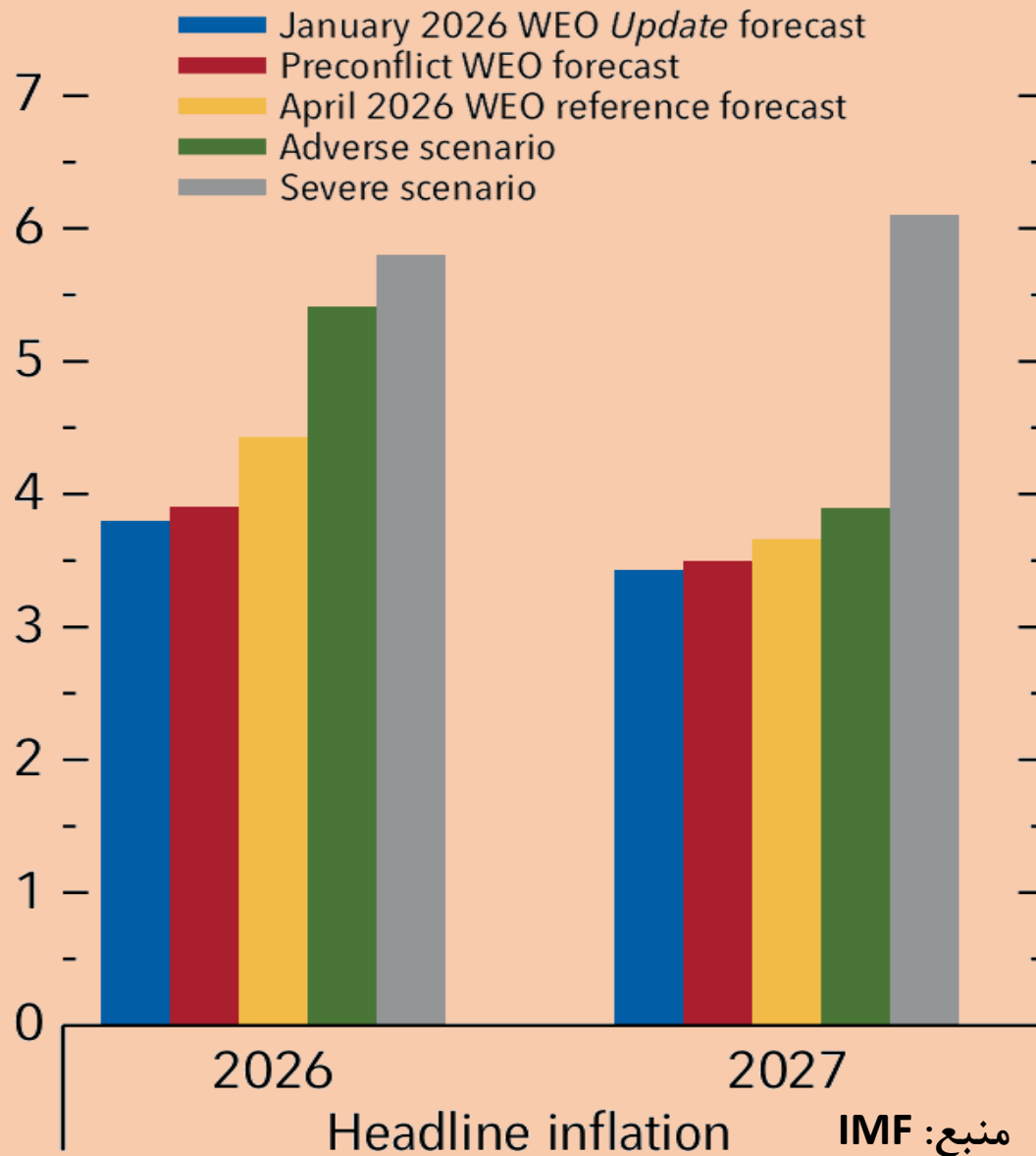
❖ جنگ خاورمیانه باعث افزایش شدید قیمت جهانی انرژی، غذا و حمل و نقل شده است.

❖ با توجه به وابستگی بخشی از اقتصاد ایران به واردات کالاهای اساسی و مواد اولیه، افزایش قیمت‌های جهانی مستقیماً به بازار داخلی منتقل می‌شود.

❖ کاهش ارزش ریال نیز این اثر را تشدید میکند و باعث تورم مضاعف در ایران میشود.

افزایش قیمت‌های جهانی

Global Inflation Forecasts (Percent)

❖ اثر افزایش تورم جهانی بر اقتصاد ایران:

- افزایش تورم داخلی
- گران تر شدن کالاهای وارداتی
- افزایش هزینه تولید
- فشار بیشتر بر معیشت خانوارها
- کاهش قدرت خرید مردم

آینده بلند مدت اقتصاد ایران

❖ برای ایران، این وضعیت می‌تواند هم تهدید و هم فرصت باشد:

❖ فرصت‌ها:

- توسعه تجارت منطقه ای
- همکاری با اقتصادهای آسیایی
- گسترش مسیرهای جدید صادراتی

❖ تهدیدها:

- انزوای اقتصادی بیشتر
- کاهش دسترسی به فناوری و سرمایه جهانی
- عقب ماندن از رقابت فناوری و هوش مصنوعی

❖ IMF معتقد است جهان به سمت "چندقطبی شدن اقتصادی" حرکت می‌کند.

❖ کشورها به دنبال شرکای تجاری جدید و کاهش وابستگی‌های ژئوپلیتیکی هستند.

❖ IMF تاکید می‌کند که آینده اقتصاد کشورها وابسته به اصلاحات ساختاری، ثبات سیاسی، سرمایه‌گذاری در فناوری و توسعه سرمایه انسانی خواهد بود.

جنگ خاورمیانه نه تنها یک بحران منطقه‌ای، بلکه نقطه عطفی در تحول نظم اقتصادی جهانی است

سه تحول بنیادین

۳

رقابت بر سر منابع

مواد معدنی استراتژیک: لیتیوم، کبالت، خاک‌های نادر
کنترل فناوری‌های پیشرفته AI: نیمه هادی‌ها

۲

شوک عرضه انرژی

بستن تنگه هرمز: ۲۵ درصد تجارت نفت جهان
افزایش تورم و کاهش رشد اقتصادی

۱

گذار به ژئواکونومی

پایان عصر تجارت آزاد بدون قید و شرط
سیاست اقتصادی تابع امنیت ملی

● سناریوی مرجع

۸۲\$

نفت

٪۴.۴

تورم

٪۳.۱

رشد اقتصادی

● سناریوی نامطلوب

۱۰۰\$

نفت

٪۵.۴

تورم

٪۲.۵

رشد اقتصادی

● سناریوی شدید

۱۱۰\$

نفت

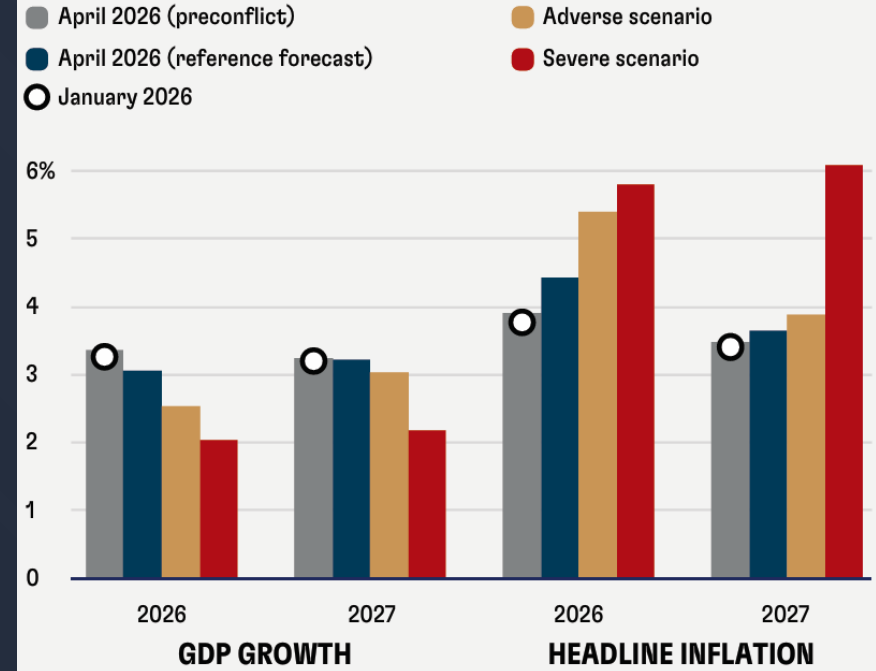
٪۶

تورم

٪۲

رشد اقتصادی

The duration and scale of the conflict will shape the global outlook.

به طور خلاصه، چشم‌انداز اقتصاد جهانی در این فایل بر سه محور اصلی استوار است: ۱. اختلال و تورم ناشی از جنگ: شیوع درگیری‌ها (به‌ویژه در خاورمیانه) با افزایش قیمت انرژی و کالاها، زنجیره‌های تأمین را مختل کرده و تورم را بالا نگه داشته است. ۲. جهش بودجه‌های نظامی: تنش‌های ژئوپلیتیک باعث افزایش شدید مخارج دفاعی در جهان، به‌ویژه در اقتصادهای نوظهور شده که پیامدهای کلان اقتصادی به همراه دارد. ۳. تکه‌تکه شدن اقتصاد (ژئواکونومیک): بازگشت سیاست‌های حمایتی، تحریم‌ها و کنترل صادرات به عنوان تسلیحات سیاسی، در حال تقسیم اقتصاد جهانی به بلوک‌های مجزا و کاهش رشد بلندمدت است.

سناریوی نامطلوب اکنون محتمل‌تر به نظر می‌رسد

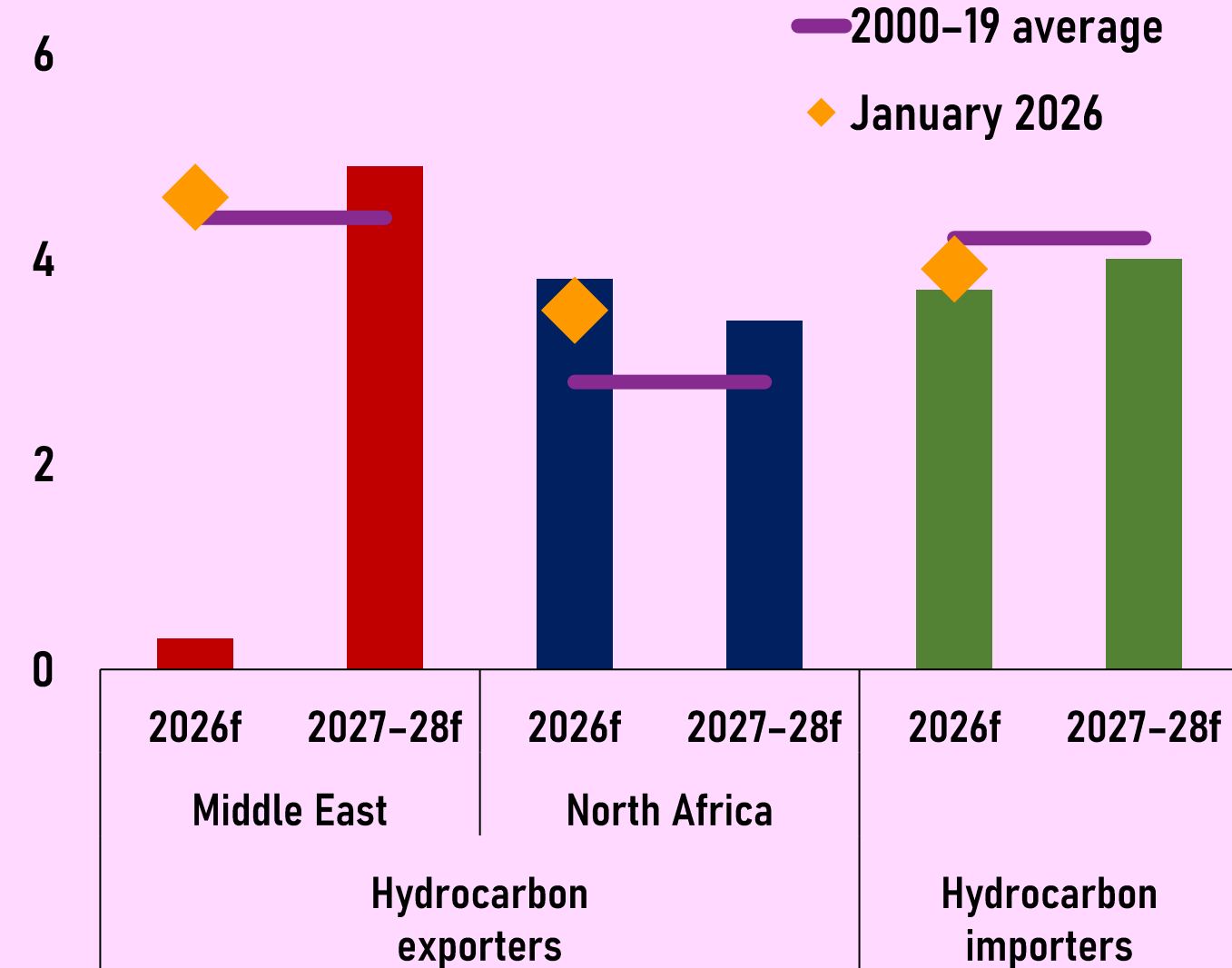
—اولیویه بلانچار، اقتصاددان ارشد IMF

خاور میانه

رشد اقتصادی منطقه MNA

GDP growth

Percent

❖ رشد منطقه در سال ۲۰۲۵ نسبتاً مطلوب بوده است.

❖ در سال ۲۰۲۶ افت قابل توجهی مشاهده میشود.

❖ انتظار میرود در سال های آینده بهبود تدریجی رخ دهد.

آینده بلند مدت اقتصاد ایران

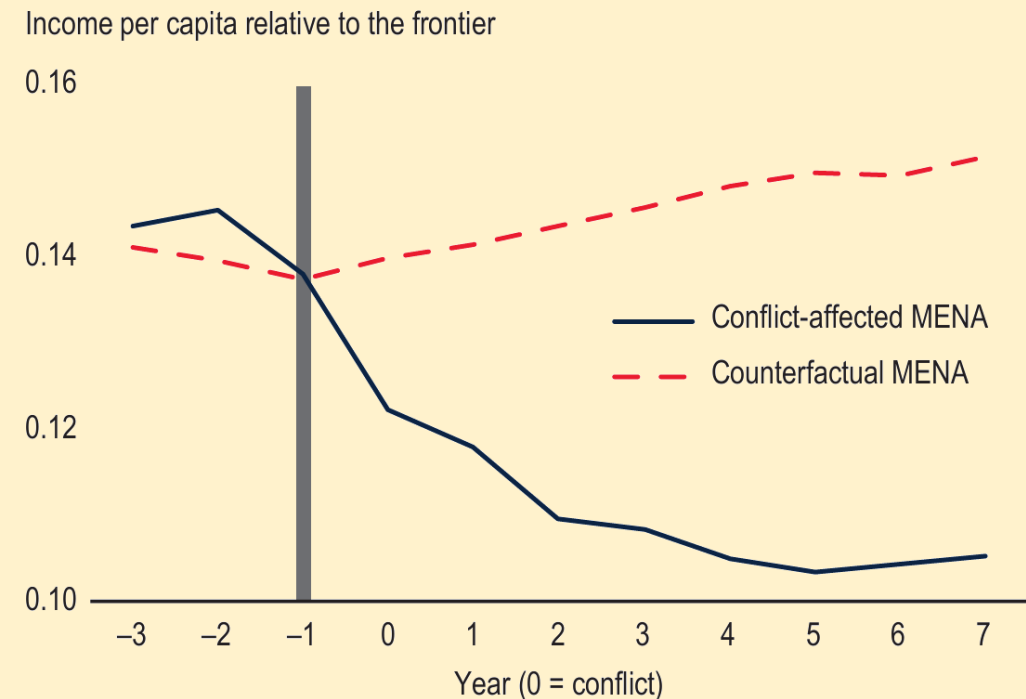
❖ شواهد آماری بانک جهانی از جنگ‌های منطقه نشان می‌دهد که اثرات منفی اقتصادی تا سال‌ها پس از صلح باقی می‌مانند. به طور متوسط، کشورهای منطقه که وارد درگیری‌های شدید شده‌اند، ۷ سال پس از شروع بحران، درآمد سرانه مردمشان ۴۵ درصد کمتر از سناریوی بدون جنگ بوده است.

❖ بانک جهانی، تاکید میکند که آینده اقتصاد ایران به میزان تاب آوری و اصلاحات ساختاری وابسته است و ادامه وابستگی به نفت، رشد اقتصادی ایران را در بلندمدت شکننده نگه میدارد.

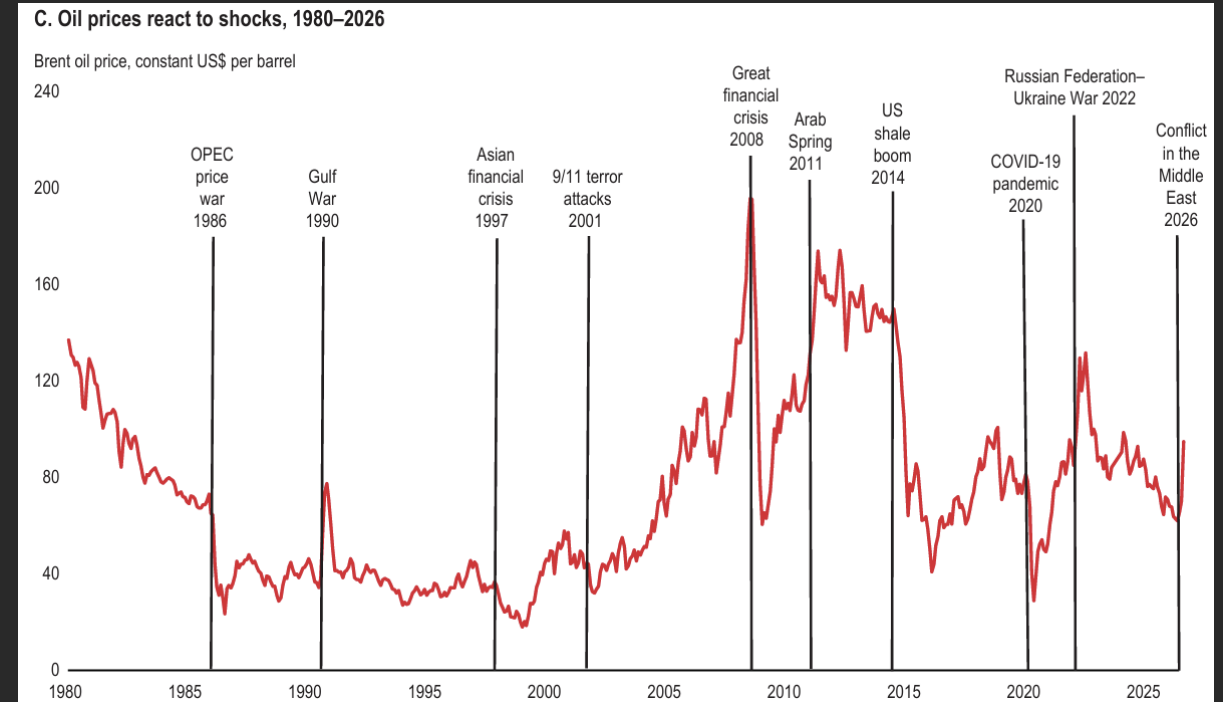
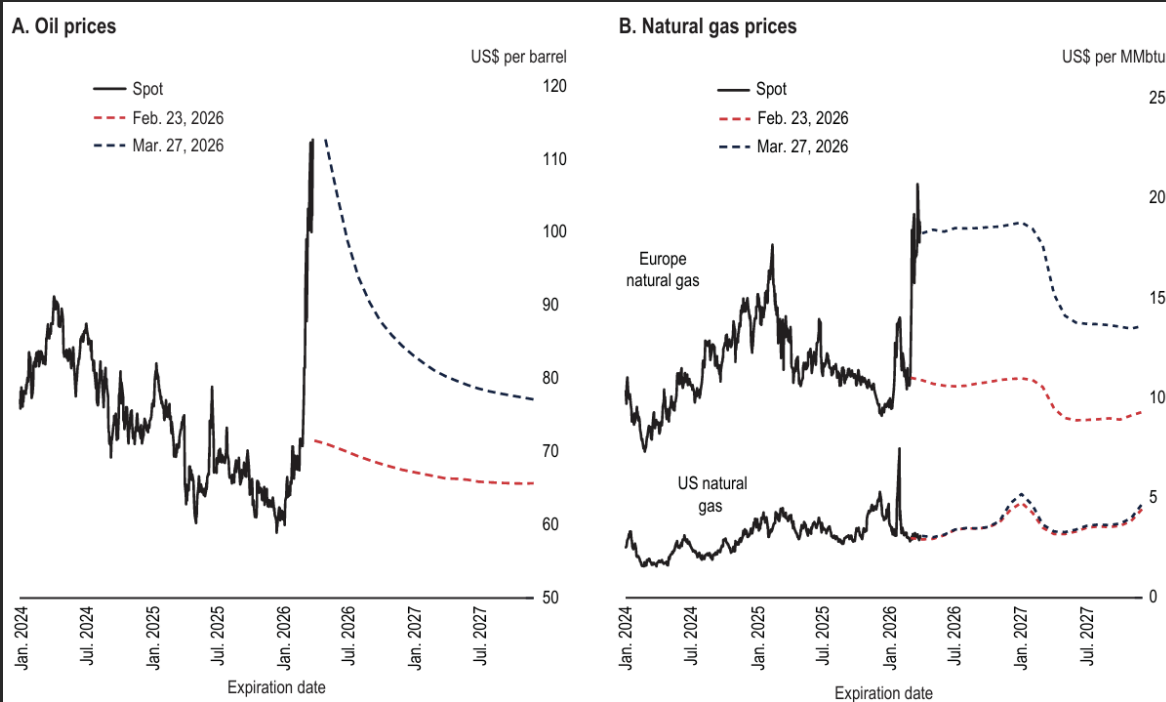
❖ بانک جهانی تاکید میکند که توسعه پایدار بدون صلح، ثبات سیاسی و نهادهای کارآمد ممکن نیست.

❖ همچنین فناوری، هوش مصنوعی، انرژی‌های تجدید پذیر و سرمایه انسانی میتوانند موتور رشد آینده ایران باشند.

FIGURE 1.13 Counterfactual estimates of income per capita for MENA countries in conflict
منبع: بانک جهانی

قیمت نفت و گاز در پی شوک طرف عرضه افزایش یافت

خلاصه شوک قیمتی:

نفت برنت از ۷۲٫۵ دلار در هر بشکه (۲۷ فوریه) به بیش از ۱۱۲ دلار در هر بشکه تا ۲۷ مارس افزایش یافت. برای اولین بار از سال ۲۰۲۲، افزایش حدود ۵۵٪

گاز طبیعی اروپا از حدود ۱۱ دلار به بیش از ۱۸ دلار افزایش یافت یعنی افزایش حدود ۷۰٪

قیمت قرارداد های آتی های کوتاه مدت نفت (تحویل می ۲۰۲۶) حدود ۵۸٪ افزایش یافتند؛ قرارداد های آتی های بلندمدت تر به حدود ۸۴ دلار رسیدند. بازارها انتظار تاحدی عادی سازی دارند

این اختلال حدود ۲۰ میلیون بشکه در روز را تحت تاثیر قرار می دهد این مقدار در مقیاس بزرگ تر از شوک روسیه-اوکراین ۲۰۲۲ (۲٫۵ میلیون بشکه در روز) است

هزینه های کشتیرانی نیز افزایش یافت: شاخص های بالتیک **Dirty** و **Clean** تقریباً دو برابر شدند

درگیری توسعه بلندمدت را به عقب می‌راند

منفی ۲۴٪

هنوز پس از ۷ سال پایین‌تر از پیش از درگیری

منفی ۱۲٪

کاهش درآمد سرانه در سال اول

۳۵ سال

سال‌های معادل پیشرفت از دست‌رفته

حدود ۴۵٪

درآمد سرانه بالاتر بدون درگیری ممکن بود

پیامدهای خاص کشورها:

سوریه: درآمد سرانه تقریباً ۲ برابر سطح واقعی ۷ سال پس از

۲۰۱۱

یمن: می‌توانست به ۳ برابر سطح واقعی برسد

عراق: درآمد حدود ۳۵٪ پایین‌تر از پتانسیل

لیبی: حدود ۴۰٪ پایین‌تر از پتانسیل

مکانیزم‌ها:

تخریب سرمایه فیزیکی

فرار سرمایه انسانی

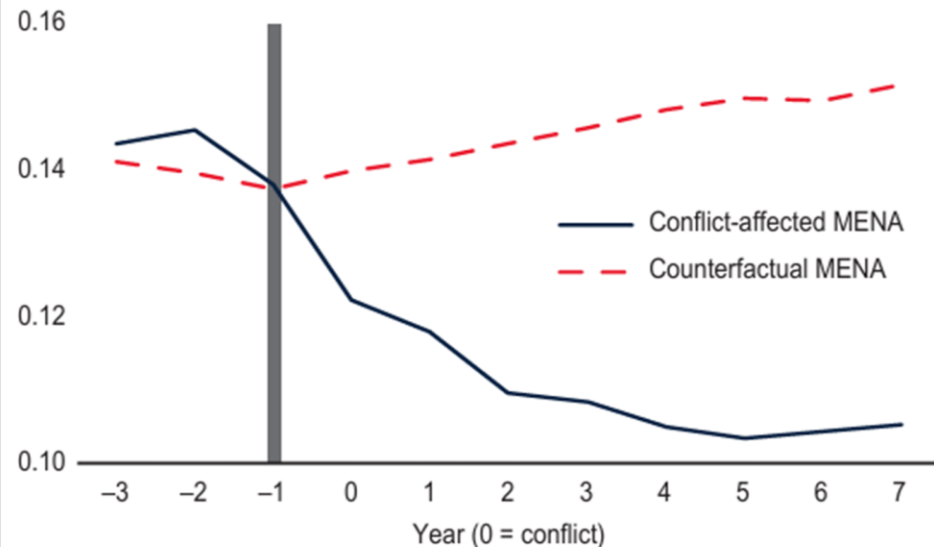
تضعیف نهادی

اختلال تجاری

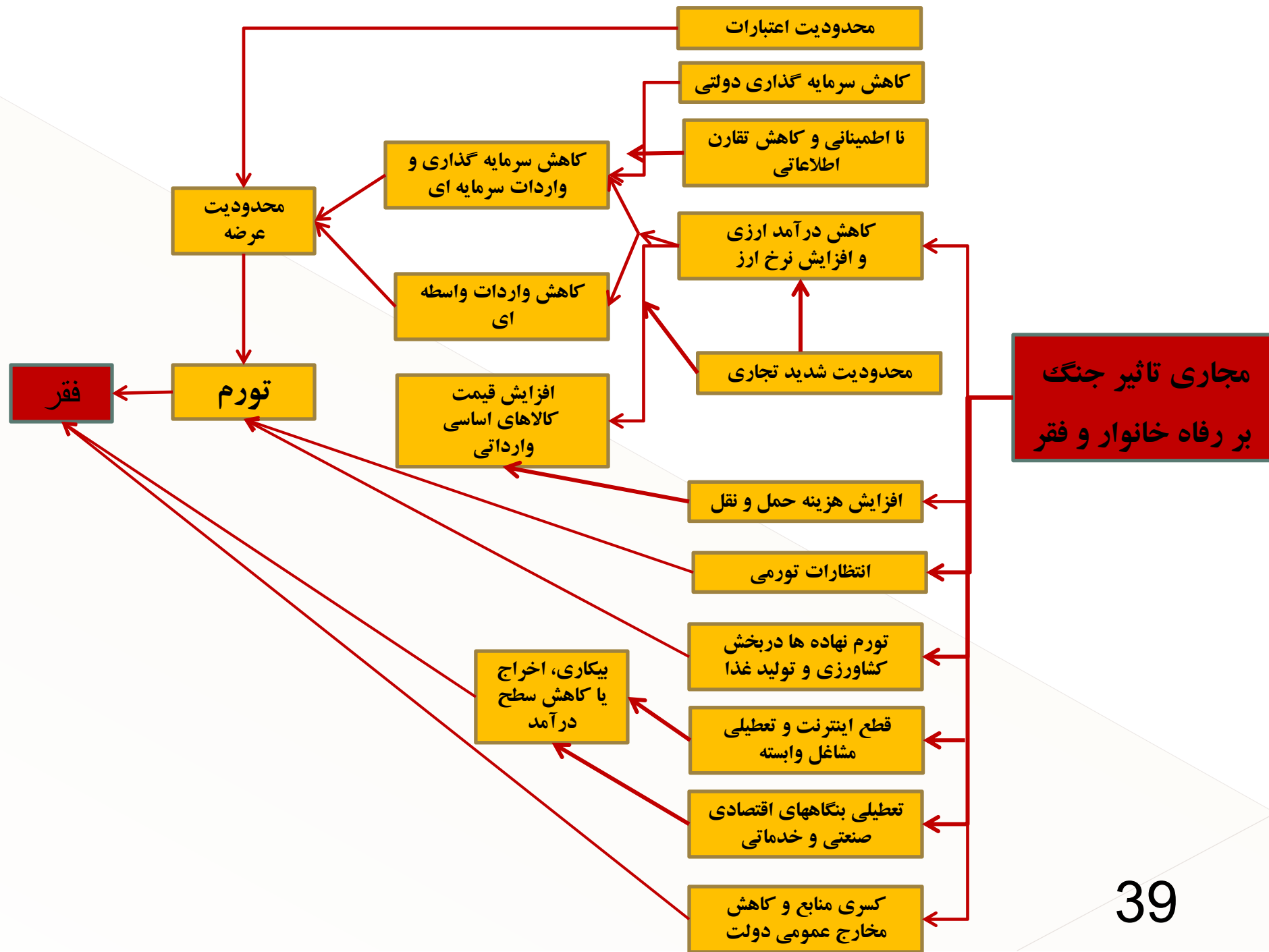
فروپاشی سرمایه‌گذاری

FIGURE 1.13 Counterfactual estimates of income per capita for MENA countries in conflict

Income per capita relative to the frontier

آثار کوتاه مدت جنگ بر اقتصاد ایران

اکاهش شدید ظرفیت تولید اقتصادی

۸.۸-۱۰.۴٪ کاهش رشد GDP واقعی نسبت به سناریوی بدون جنگ

پسرفت در توسعه انسانی

۱.۲۸-۱.۵۳ سال پیشرفت HDI از دست می رود

افزایش گسترده فقر

۳.۵-۴.۱ میلیون نفر جدید به فقر مطلق سقوط می کنند

تشدید آسیب پذیری ها

کارگران غیررسمی، زنان و جوامع روستایی بیشترین آسیب را می بینند

هشدار درباره تداوم بحران

اگر بحران نظامی برای چند ماه دیگر ادامه یابد، اثرات توصیف شده گسترده تر، عمیق تر و سخت تر برای معکوس کردن خواهند شد. اختلال طولانی مدت در تجارت، تحرک، دارایی های تولیدی، آموزش، خدمات بهداشتی و بازارهای محلی، ریسک آن را افزایش می دهد که شوک های موقت به شکست های بلندمدت توسعه انسانی تبدیل شوند.

در سناریوی درگیری نظامی طولانی مدت، "حفره" توسعه انسانی برای خروج به مراتب بزرگ تر خواهد شد، زیرا بازیابی نه تنها نیازمند تثبیت اقتصادی و توقف خصومت ها، بلکه نیازمند بازسازی معیشت ها، خدمات، زیرساخت ها و تاب آوری خانوار است.

خلاصه: در حالی که تثبیت شرایط بازیابی را ممکن می سازد، هرچه بحران طولانی تر باشد،

”

خسارات تجمعی بیشتر و بازیابی پیشرفت های توسعه انسانی سخت تر خواهد بود.

1.2 پیش‌بینی رشد اقتصادی و جدول شبیه‌سازی

جدول ۱: شبیه‌سازی تأثیرات در اقتصاد ایران: انحراف نسبت به سناریوی بدون جنگ (%)

سناریو	معنی سناریو	GDP	HD سال‌های از دست رفته	افزایش جمعیت زیر خط فقر (\$۳)	افزایش جمعیت زیر خط فقر (\$۸)
۱۰× هزینه تجاری: سناریوی پایین	اصطکاک قابل مدیریت اما گسترده	-8.8%	1.3	257,574	3,497,473
۲۰× هزینه تجاری	اختلالات پایدار، هزینه‌های بالاتر	-9.0%	1.3	263,428	3,576,961
۵۰× هزینه تجاری	گلوگاه‌های اصلی، اثرات شدید	-9.3%	1.4	272,209	3,696,193
۱۰۰× هزینه تجاری	نزدیک به فروپاشی مسیرهای تجاری	-9.7%	1.4	283,917	3,855,167
TFP شوک + ۱۰۰×: سناریوی بالا	توقف تولید انرژی + فروپاشی تجارت	-10.4%	1.5	304,406	4,133,378

1.3-1.5

سال پیشرفت HD از دست رفته

3.5-4.1M

افزایش جمعیت فقیر جدید

8.8-10.4%

انقباض رشد اقتصادی واقعی

2.1 پیش‌بینی تأثیر بر شاخص توسعه انسانی

HDI فعلی و پیش‌بینی

0.799

HDI ۲۰۲۳
پیش از بحران

0.794

سناریوی پایین
هزینه تجاری ۱۰×

0.793

سناریوی بالا
۱۰۰× شوک TFP

3

عوامل مؤثر بر HDI

📈 کاهش GNI سرانه

انقباض شدید اقتصادی

🎓 اختلال در آموزش

تخریب مدارس و آموزش

🏥 افزایش مرگ‌ومیر

تلفات و آسیب به سلامت

🏠 تخریب محیط زیست

آلودگی و آسیب به اکوسیستم

FIGURE 2: ESTIMATED IMPACT ON HDI

تحلیل روند HDI

شاخص توسعه انسانی ایران از ۰.۷۹۹ در ۲۰۲۳ به ۰.۷۹۳۴-۰.۷۹۴۳ در سناریوهای مختلف کاهش می‌یابد. این کاهش معادل **از دست دادن ۱.۲۸ تا ۱.۵۳ سال** پیشرفت توسعه انسانی است که ناشی از ترکیبی از کاهش درآمد ملی، اختلال در آموزش و افزایش مرگ‌ومیر است.

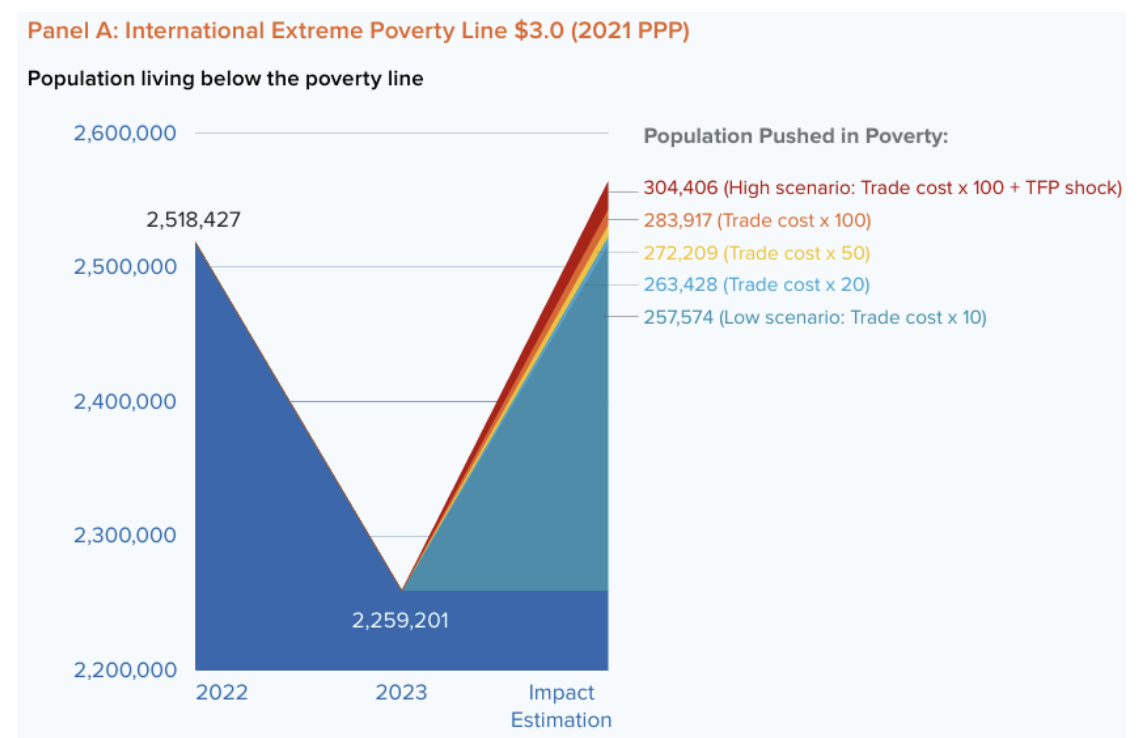
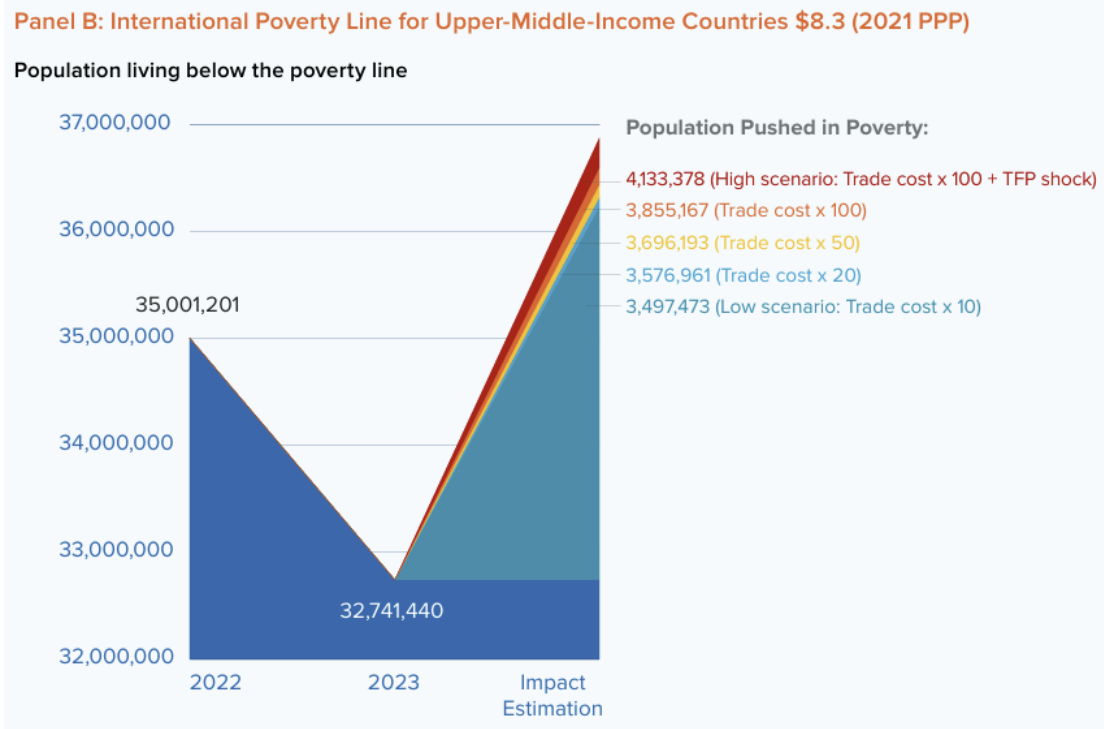
03

تأثیرات فقر

پیش‌بینی افزایش فقر مطلق و فقر شدید در سناریوهای مختلف، از ۲۵۷ هزار تا ۴.۱ میلیون نفر جدید

پیش‌بینی افزایش فقر مطلق و شدید 3.1

+4.1M

افزایش فقر مطلق (بالا)

32.7M

فقر مطلق ۲۰۲۳

+257K

افزایش فقر شدید (پایین)

2.3M

فقر شدید ۲۰۲۳

تحلیل: در بدترین سناریو، نرخ فقر از **۳۶.۳٪ به ۴۱٪** افزایش می‌یابد. این افزایش معادل **۳.۹ تا ۴.۶٪** از جمعیت ایران است که به فقر سقوط می‌کنند. گروه‌های آسیب‌پذیر شامل کارگران غیررسمی، زنان سرپرست خانوار و جوامع روستایی هستند.

تأثیر جنگ بر بازار کار

برآوردها حاکی از کاهش ده درصدی تعداد شاغلان (حدود ۲.۵ میلیون نفر) ناشی از جنگ است.

می توان انتظار داشت بیکاری ناشی از جنگ در بین زنان و نیز مشاغل غیررسمی (چه مشاغل غیررسمی سنتی و چه بازار کار دیجیتال) بیشتر از بخش رسمی باشد. همانند تحریم ها و همانند آثار تورمی، تأثیر نامطلوب جنگ بر بازار کار به طور مساوی توزیع نشده است.

خطر از دست دادن شغل در بخش دولتی تقریباً صفر است و دولت نمی تواند کارمندان را صرفاً به دلیل مشکلات اقتصادی اخراج کند. در مقابل، کارگران بخش غیررسمی به دلیل عدم حمایت بیشتر در معرض خطر از دست دادن شغل خود قرار دارند. بنابراین، تمام تأثیر نامطلوب تحریم ها بر بازار کار بر عهده بخش غیررسمی، به ویژه کارگران زن بوده است.

4.1 پیش‌بینی تأثیرات بر اشتغال و امنیت غذایی

چالش‌های امنیت غذایی

تورم غذایی ۵۷.۹٪

سپتامبر ۲۰۲۵ - کاهش قدرت خرید

نابرابری مصرف غذا

دهک پایین ۴۵٪ vs دهک بالا ۲۶٪

نابرابری جنسیتی در امنیت غذایی

زنان ۵۱.۳٪ vs مردان ۴۷.۸٪

شکاف روستایی-شهری و وجود عدم امنیت غذایی

بخش روستایی ۶۶.۱٪ و شهری ۴۷.۱٪

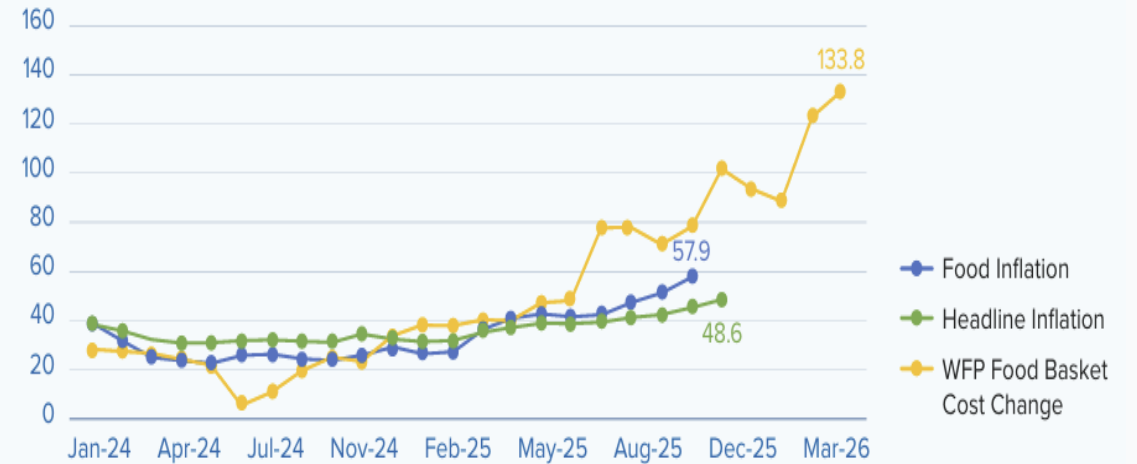
اختلال واردات غلات

بخش عمده واردات از طریق تنگه هرمز انجام می‌شود - ذخایر ۴ میلیون تنی گندم در کوتاه مدت مشکلات را برطرف میکند

حمایت دولت

طرح حمایت غذایی: \$ ۶.۸ ماهانه به ازای هر نفر + پارانه نقدی \$ ۲-۳ ماهانه. این سطح در مقایسه با تورم فعلی ناکافی است.

FIGURE 4: INFLATION TREND IN IRAN

شاخص‌های کلیدی اشتغال

3.2M

جابجایی (مارس ۲۰۲۶)

39%

بخش غیررسمی

38%

نرخ اشتغال کل

6,800

واحد تجاری آسیب دیده

اثر جنگ بر اقتصاد ایران

فلج شدن شریان‌های حیاتی (تولید و صادرات)

- ❖ توقف تولید نفت و گاز: به دلیل آسیب به پایانه‌های صادراتی و انسداد مسیرهای دریایی، ظرفیت تولید انرژی کشور به شدت سرکوب شده است.
- ❖ بحران زنجیره تأمین داخلی: تخریب زیرساخت‌های حمل‌ونقل و نیروگاهی، نرخ بهره‌وری کارخانجات داخلی را به حداقل رسانده است.
- ❖ فرار سرمایه: تشدید ریسک‌های ژئوپلیتیک منجر به توقف کامل سرمایه‌گذاری خارجی و خروج سرمایه‌های مادی و انسانی از کشور شده است.

بحران انسانی و شوک نیروی کار

- ❖ آوارگی گسترده: درگیری‌های مستقیم نظامی باعث جابجایی و فرار حدود ۳.۲ میلیون نفر از شهروندان در هفته‌های ابتدایی بحران شده است.
- ❖ فروپاشی بازار کار: آوارگی وسیع جمعیت منجر به از دست رفتن نیروی کار ماهر، تعطیلی کسب‌وکارها و افزایش ناگهانی نرخ بیکاری واقعی شده است.
- ❖ اختلال در خدمات اساسی: دسترسی به آموزش، بهداشت و سیستم‌های حمایتی دولتی در مناطق درگیر به طور کامل مختل شده است.

اثر جنگ بر اقتصاد ایران

اثر تورم و تهدید امنیت غذایی

❖ تورم ۹۹ درصدی مواد غذایی: حتی پیش از به اوج رسیدن درگیری‌ها در مارس، تورم نقطه به نقطه مواد غذایی در ایران در فوریه ۲۰۲۶ به مرز ۹۹ درصد رسیده بود. انتظار می‌رود افزایش قیمت انرژی و کود شیمیایی موجب رشد هزینه تولید غذا بشود.

❖ قحطی عرضه و جهش قیمت‌ها: پس از درگیری، با فروپاشی مسیرهای تجاری و گمرک‌ها، قیمت کالاهای اساسی و مایحتاج روزانه جهش بی‌سابقه‌ای داشته است. همچنین کاهش ارزش پول ملی و وابستگی به واردات، تورم را تشدید میکند.

❖ تضعیف شدید قدرت خرید: سقوط ارزش پول ملی در بازارها، طبقه متوسط را به شدت کوچک کرده و بخش بزرگی از جامعه را به زیر خط فقر مطلق رانده است. فشار معیشتی میتواند منجر به افزایش شکاف طبقاتی و نارضایتی اجتماعی و کاهش ثبات اقتصادی شود.

❖ افزایش قیمت انرژی باعث رشد هزینه تولید کالاها و مواد غذایی شده است.

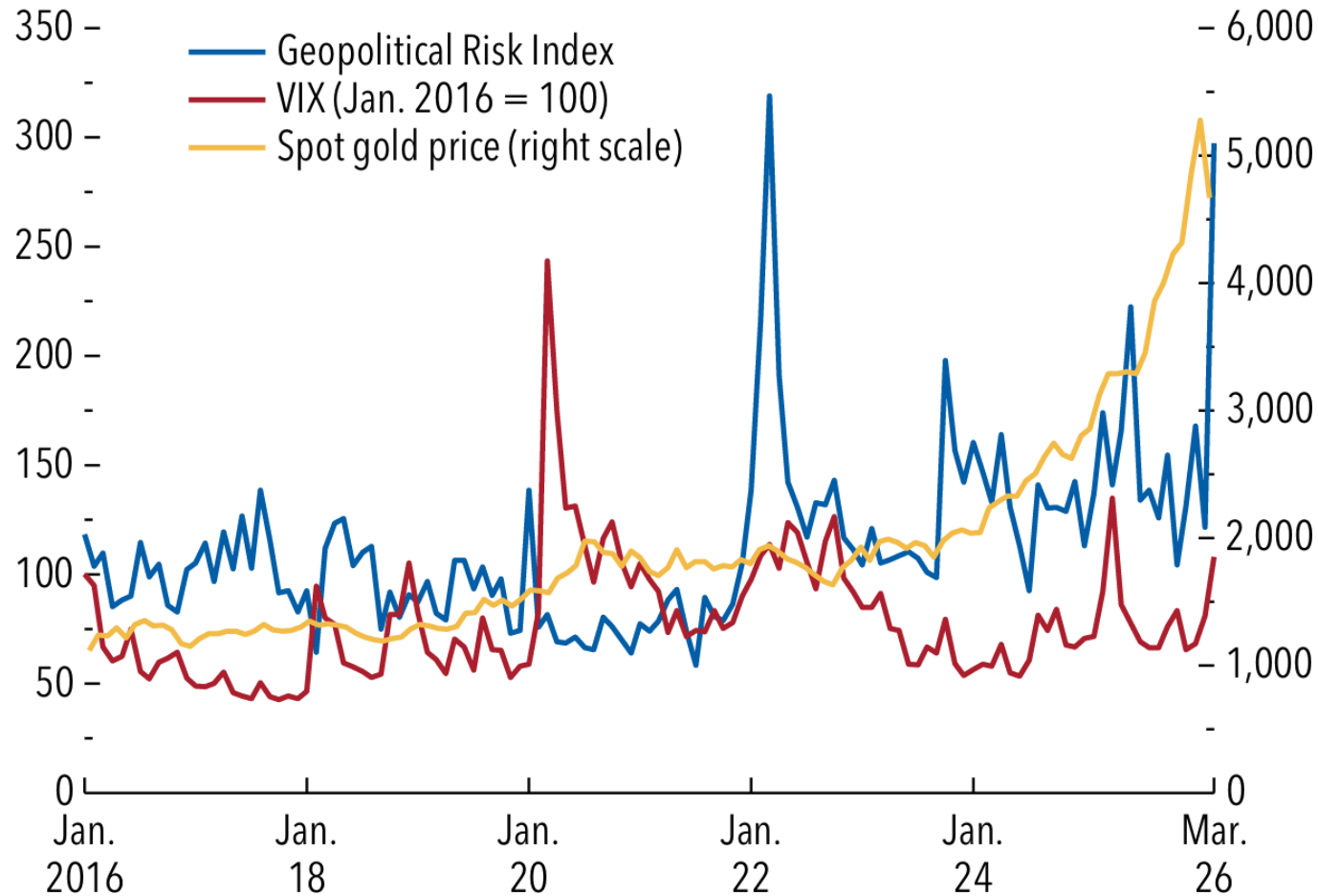
❖ IMF هشدار میدهد که شوک انرژی مستقیماً باعث افزایش تورم و کاهش قدرت خرید می‌شود و اقتصادهایی که تورم انتظاری در آن‌ها کنترل نشده باشد، بیشتر آسیب می‌بینند.

❖ ایران به دلیل تورم مزمن، کاهش ارزش پول ملی و وابستگی بالا به واردات در معرض جهش شدیدتر قیمت‌ها قرار دارد.

اثر جنگ بر بازارهای مالی

Figure 1.6. Global Geopolitical Risk
(Index; US dollars per ounce)

منبع: IMF

❖ IMF تاکید میکند که بحران های ژئوپلیتیک باعث افزایش ریسک و نااطمینانی در بازارهای مالی میشوند. در چنین شرایطی سرمایه گذاران به سمت دارایی های امن مانند دلار و طلا حرکت می کنند.

❖ نتیجه این روند برای ایران:

- افزایش فشار بر بازار ارز
- خروج سرمایه
- کاهش سرمایه گذاری داخلی و خارجی
- رشد نااطمینانی اقتصادی
- افزایش ریسک مالی میتواند رکود اقتصادی ایران را عمیق تر کند.

اثر شوک نفت بر اقتصاد ایران

FIGURE 1.3 Spillovers of the conflict through oil and gas prices, January 2024 to July 2027

A. Oil prices

B. Natural gas prices

منبع: بانک جهانی

❖ قیمت نفت برنت از حدود ۷۲ دلار به بیش از ۱۱۲ دلار رسید.

❖ قیمت گاز طبیعی در اروپا نیز حدود ۷۰٪ افزایش یافت.

❖ در کوتاه مدت، این افزایش قیمت میتواند درآمدهای اسمی ایران را بالا ببرد اما محدودیت صادرات و آسیب‌های زیرساختی، مانع بهره‌برداری کامل ایران از این افزایش قیمت میشود.

❖ همچنین افزایش قیمت انرژی باعث رشد تورم جهانی و فشار بیشتر بر اقتصاد داخلی خواهد شد.

آینده کوتاه مدت اقتصاد ایران

Real GDP growth forecasts

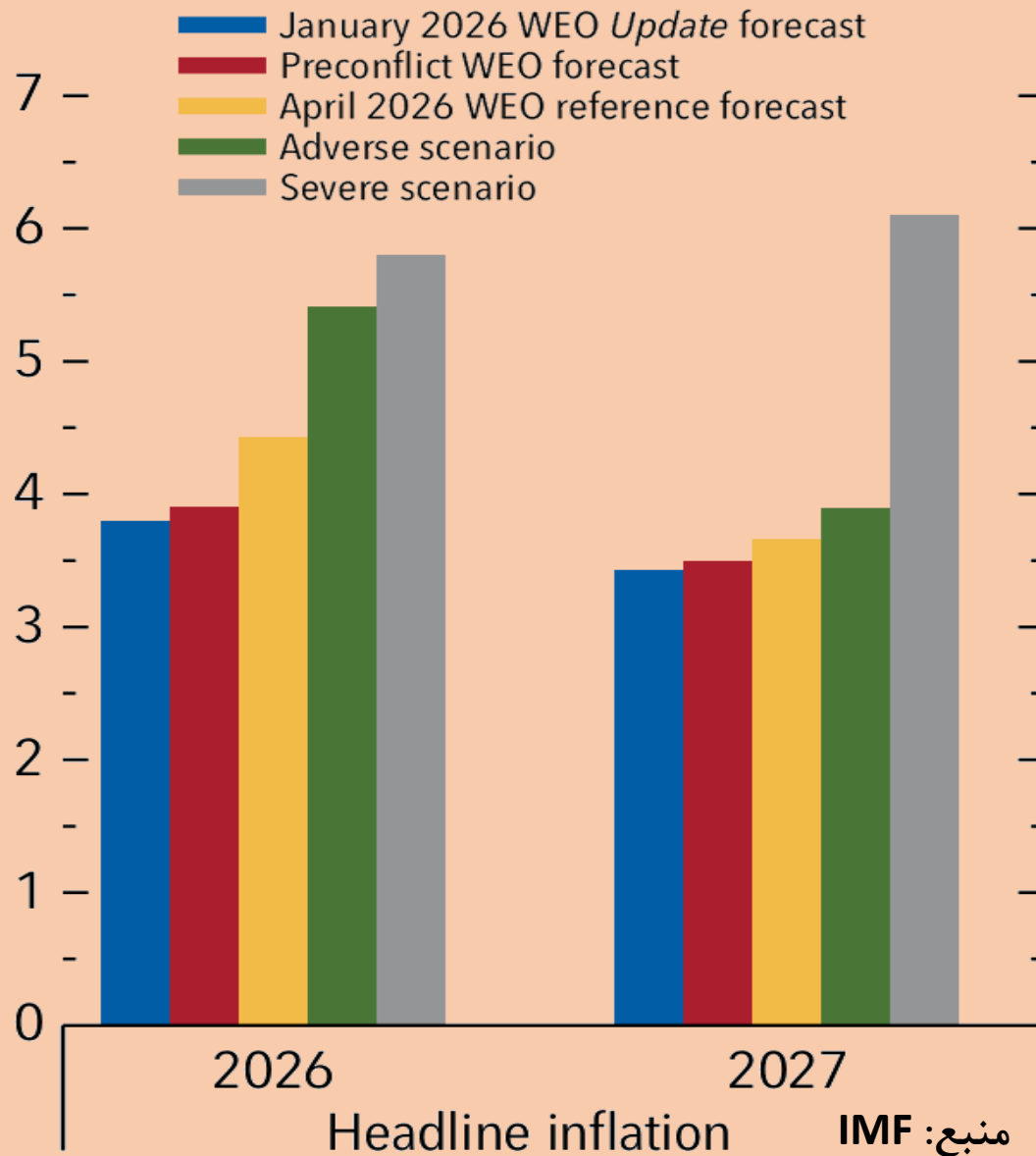
منبع: بانک جهانی

	Real GDP growth (percent)						
	April 2026 forecasts			Changes since January 2026		Changes since October 2025	
	2024	2025e	2026f	2025e	2026f	2025e	2026f
Islamic Republic of Iran	3.7	-2.7	N/A	-1.6	N/A	-0.9	N/A

- ❖ پیشبینی های بانک جهانی نشان میدهد که رشد اقتصادی منطقه و ایران به شدت کاهش خواهد یافت. نااطمینانی بالا باعث کاهش سرمایه گذاری و فرار سرمایه میشود.
- ❖ هزینه های جنگی و از دست رفتن درآمدهای نفتی، دولت را با کسری بودجه بی سابقه ای مواجه کرده که چاپ پول و تورم بیشتر را در کوتاه مدت به همراه دارد.
- ❖ تداوم جنگ میتواند صادرات را محدود کند، تورم را افزایش دهد و رکود اقتصادی را تشدید کند. در صورت طولانی شدن بحران، بازسازی زیرساخت ها هزینه های سنگینی خواهد داشت.

افزایش قیمت‌های جهانی

Global Inflation Forecasts (Percent)

❖ اثر افزایش تورم جهانی بر اقتصاد ایران:

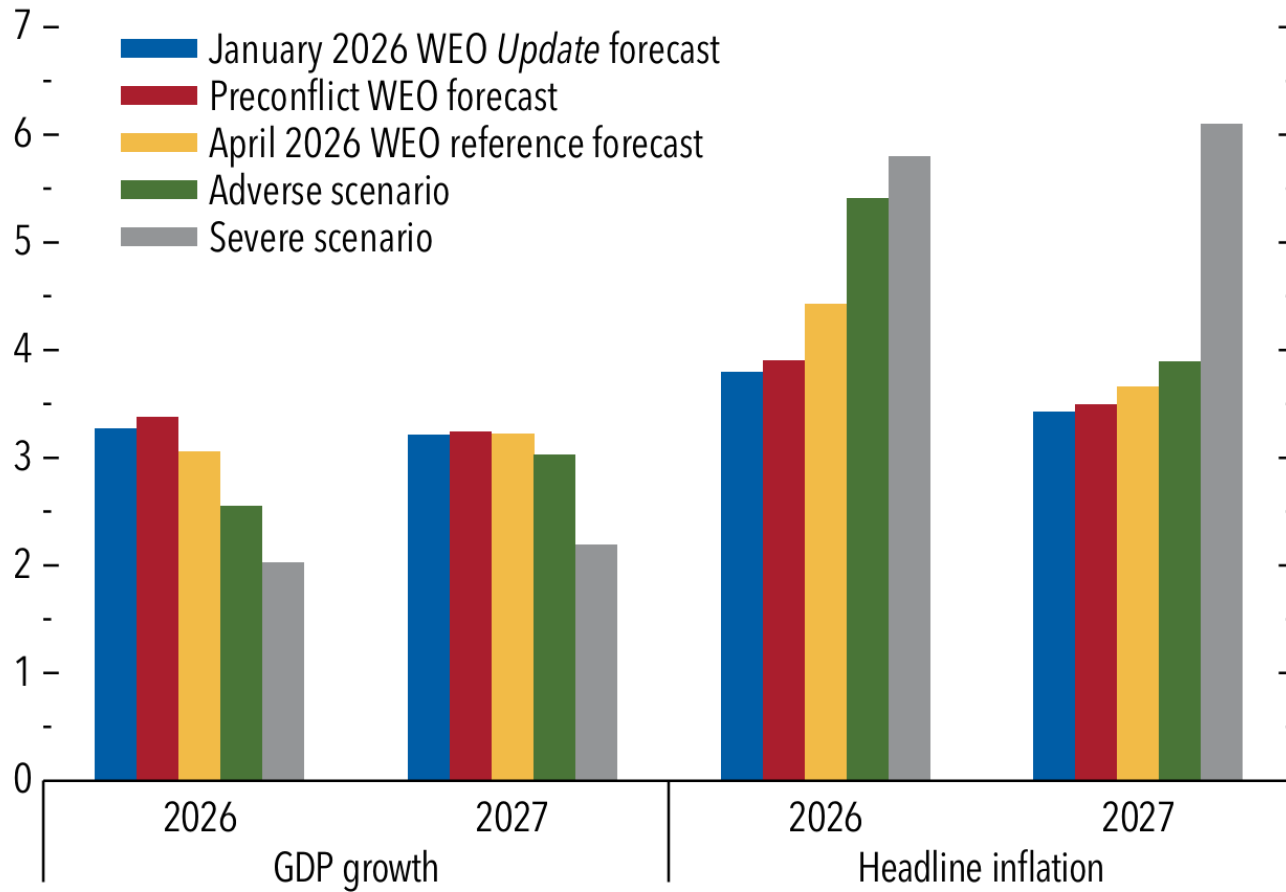
- افزایش تورم داخلی
- گران تر شدن کالاهای وارداتی
- افزایش هزینه تولید
- فشار بیشتر بر معیشت خانوارها
- کاهش قدرت خرید مردم

آینده کوتاه مدت اقتصاد ایران

❖ در این سناریو اقتصاد ایران با تورم بالا، رشد ضعیف، فشار ارزی و کاهش سرمایه‌گذاری مواجه می‌شود، اما از فروپاشی شدید اقتصادی جلوگیری می‌شود.

Figure 1.8. Global Growth and Inflation Forecasts
(Percent)

منبع: IMF

❖ IMF سه سناریوی اصلی برای آینده اقتصاد جهان و کشورهای درگیر جنگ مطرح می‌کند که هر کدام می‌تواند اثر متفاوتی بر اقتصاد ایران داشته باشد:

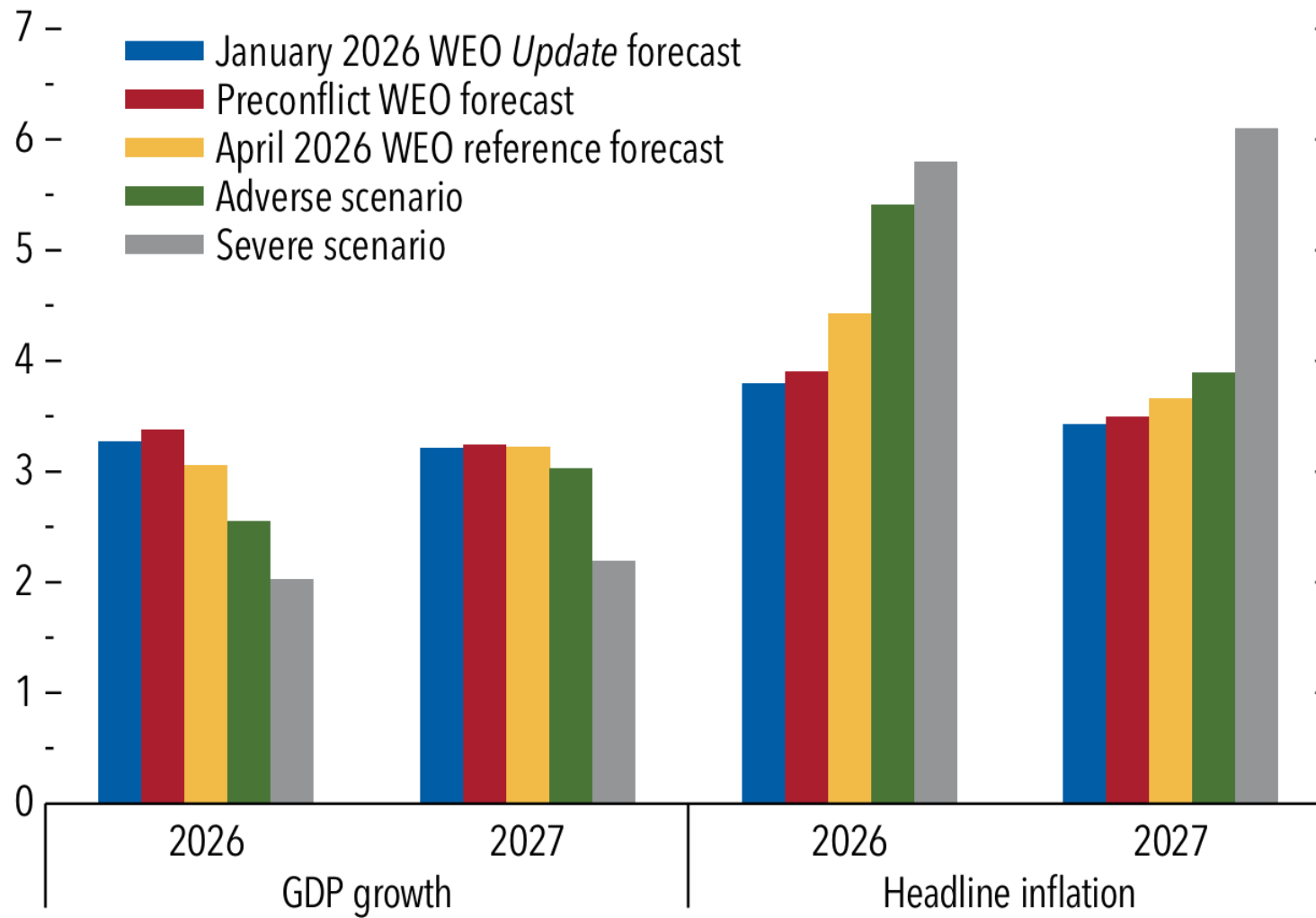
(۱) سناریوی محدود (Reference Scenario):

- جنگ کوتاه مدت باقی می‌ماند و اختلالات تا اواسط ۲۰۲۶ کاهش پیدا می‌کند. صادرات انرژی به تدریج به حالت عادی برمیگردد.
- رشد اقتصاد جهانی حدود ۳/۱٪ درصد خواهد بود.

آینده کوتاه مدت اقتصاد ایران

منبع: IMF

Figure 1.8. Global Growth and Inflation Forecasts
(Percent)

۲) سناریوی بدبینانه (Adverse Scenario):

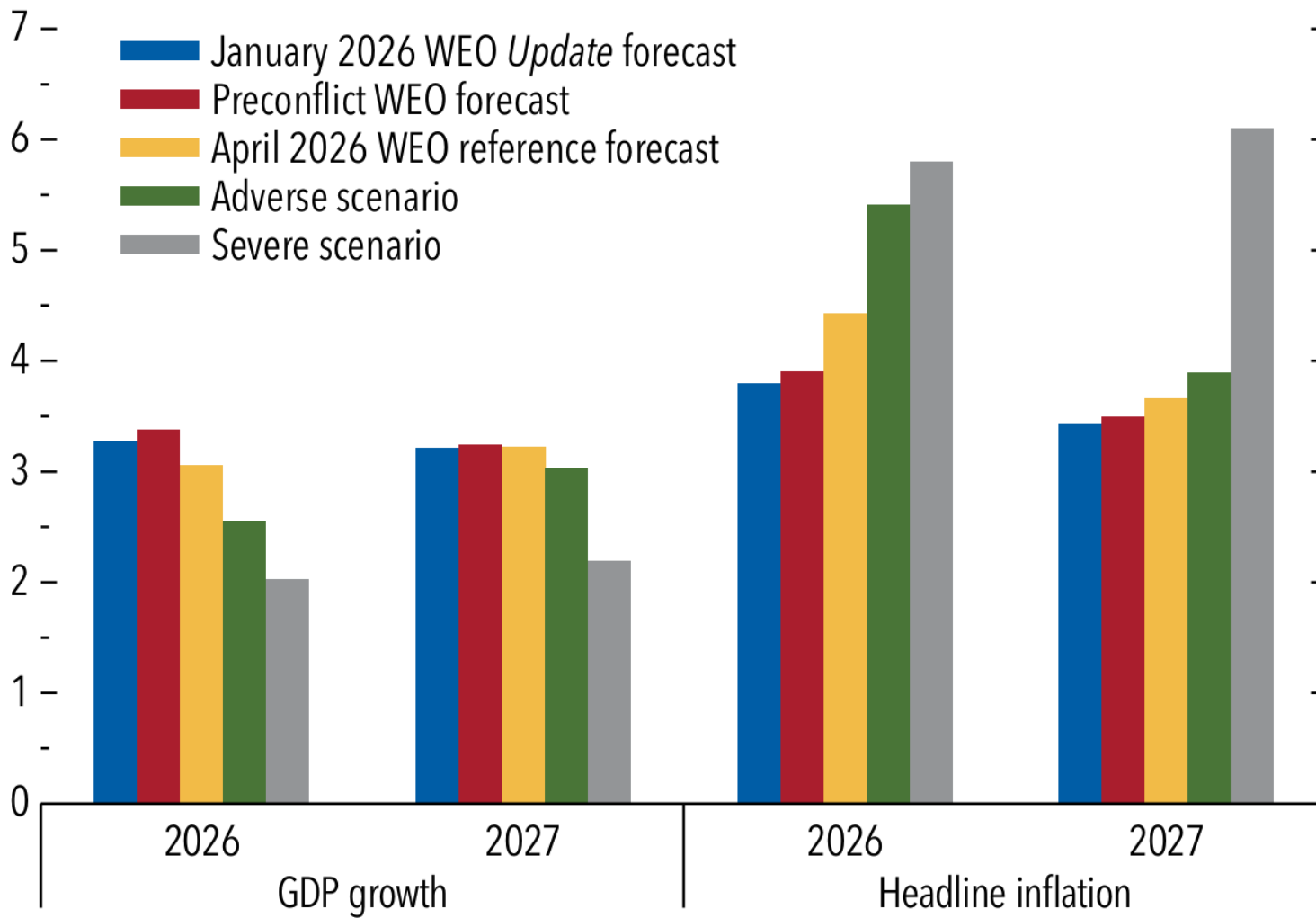
- جنگ طولانی تر می شود و اختلال انرژی ادامه پیدا میکند.
- قیمت نفت تا حدود ۸۰٪ درصد بیشتر افزایش می یابد.
- تورم جهانی به حدود ۵/۴٪ می رسد و رشد جهانی به حدود ۲/۵٪ کاهش پیدا میکند.

❖ برای ایران این سناریو میتواند باعث رکود شدیدتر، جهش نرخ ارز، افزایش کسری بودجه، کاهش شدید قدرت خرید مردم و تشدید فرار سرمایه شود.

آینده کوتاه مدت اقتصاد ایران

منبع: IMF

Figure 1.8. Global Growth and Inflation Forecasts
(Percent)

(۲) سناریوی شدید (Severe Scenario):

- جنگ گسترش پیدا میکند و زیرساخت‌های انرژی آسیب گسترده می‌بینند.
- بازار انرژی دچار بحران بلندمدت می‌شود.
- تورم جهانی به حدود ۶٪ می‌رسد و رشد جهانی به حدود ۲٪ کاهش پیدا میکند.

❖ در این وضعیت، اقتصاد ایران ممکن است با رکود تورمی سنگین، کاهش شدید صادرات، بحران ارزی، افزایش بیکاری، کاهش سرمایه گذاری صنعتی، فشار شدید اجتماعی و معیشتی روبه‌رو شود.

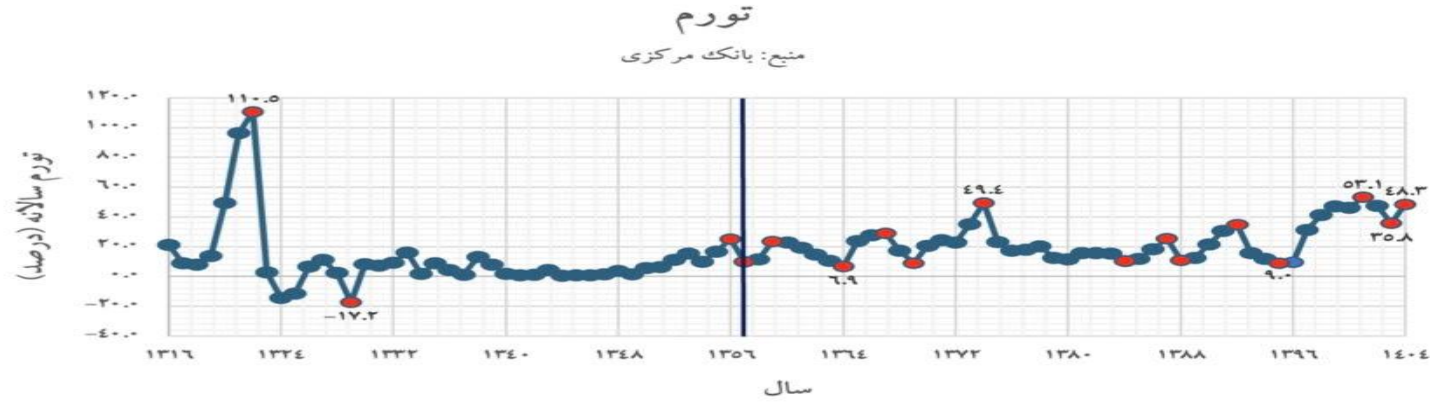
رخدادها و رشد اقتصادی

شکل: رشد تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه بدون نفت ماهانه نسبت به ماه مشابه سال قبل - 100 = 1400

- تعداد متقاضیان بیمه بیکاری تا اول هفته جاری ۲۲۹۰۰۰ در بخش رسمی
- با فرض سهم ۶۰ درصدی شاعلین غیر رسمی حداقل تعداد بیکاران این بخش ۳۷۵۰۰۰ نیروی کار خواهد بود

تورم

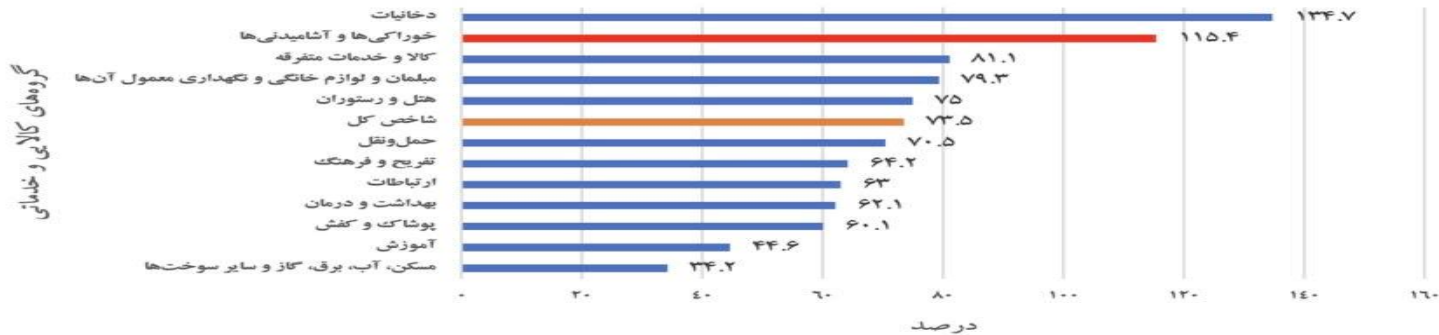

اقتصاد ایران پس از جنگ با تمرکز بر بنگاه‌های آسیب‌دیده

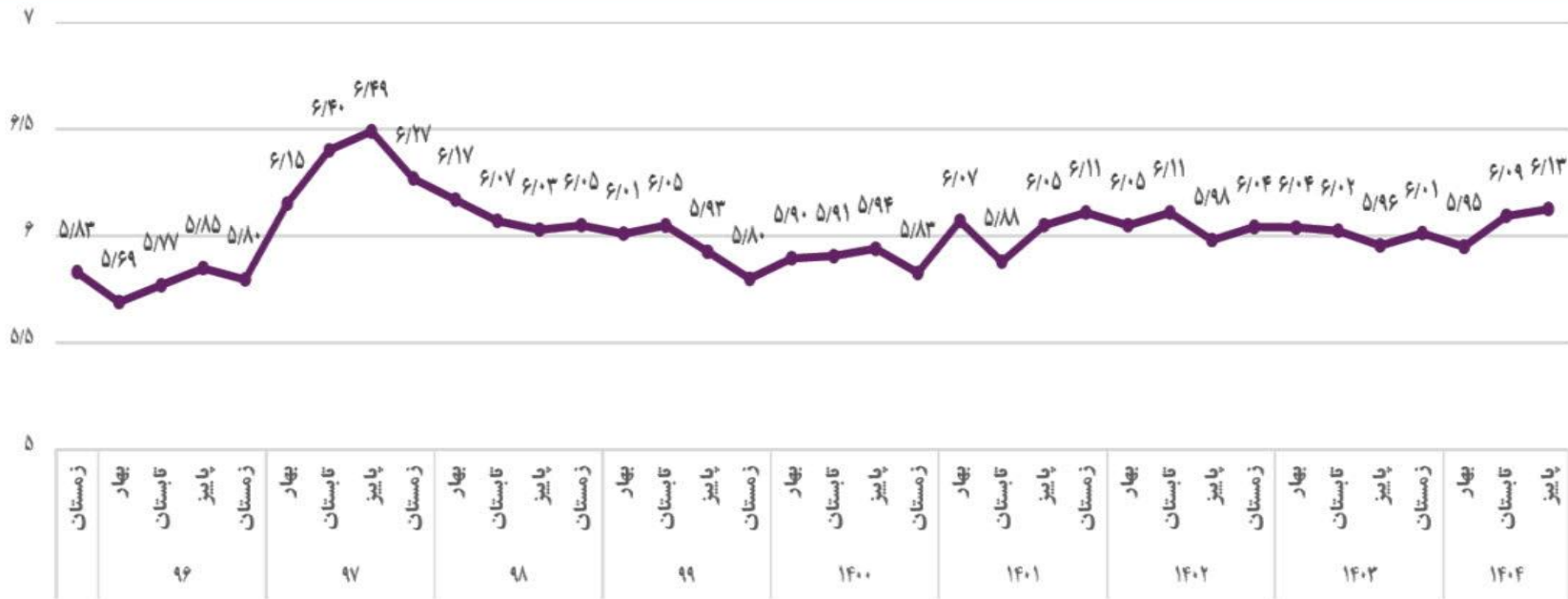
تورم فروردین ۱۴۰۵

تورم نقطه‌به‌نقطه‌ی کالاها و خدمات مصرفی خانوار - فروردین ۱۴۰۵

منبع: مرکز آمار

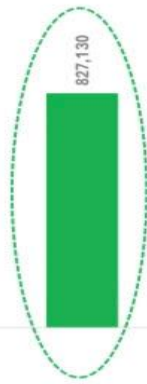
اقتصاد ایران پس از جنگ با تمرکز بر بنگاه‌های آسیب‌دیده

محصول ناخالص داخلی (بدون نفت)	محصول ناخالص داخلی (به قیمت پایه)	گروه خدمات	گروه صنایع و معادن	گروه کشاورزی	گروه خدمات	گروه صنایع و معادن	گروه کشاورزی	
-1.5	-4.5	-2.3	-6.2	-2.8	34503313	51619898	6026325	1397
2.6	-5.1	0.2	-11.1	14.7	34588875	45914975	6913089	1398
-2.5	-1	-1.2	-1.9	6.7	34157394	45032757	7378588	1399
2.2	3.7	3.7	6	-10.8	35429443	47751984	6582743	1400
2.5	3.6	3	4.9	-1.8	36483098	50087531	6466355	1401
1.9	4.6	3.6	6.2	-2.4	37787857	53199738	6313426	1402
2.1	3.1	2.6	3.4	3.2	38767841	55000485	6512522	1403
-0.5	-0.2	0.4	-0.3	-2.7	9364287	13812803	1083217	بهار 1404
-0.2	0.5	1.1	0.9	-3.2	9793914	13862541	2793819	تابستان 1404
1.8	2.8	2.6	3.6	-2.9	9957980	13779153	1655028	پاییز 1404

دوره خوشبینی در بازار کار

بهار ۱۴۰۴

دوره هراس و افق بی‌ثباتی در بازار کار

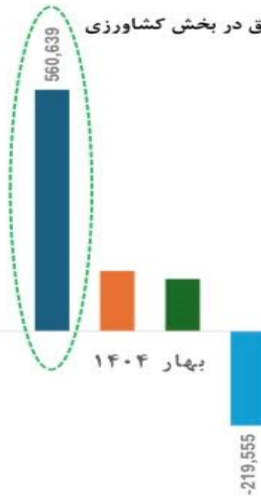

تابستان ۱۴۰۴

پاییز ۱۴۰۴

زمستان ۱۴۰۴

رونق در بخش کشاورزی

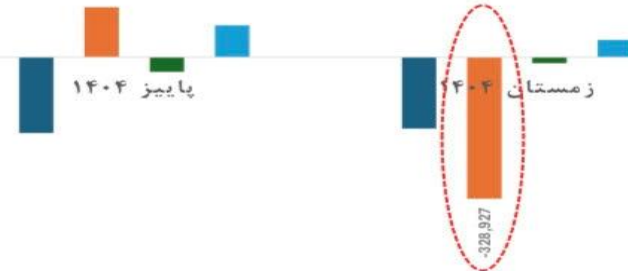
بهار ۱۴۰۴

-219,555

226,531

تابستان ۱۴۰۴

انقباض در بخش صنعت

زمستان ۱۴۰۴

-328,927

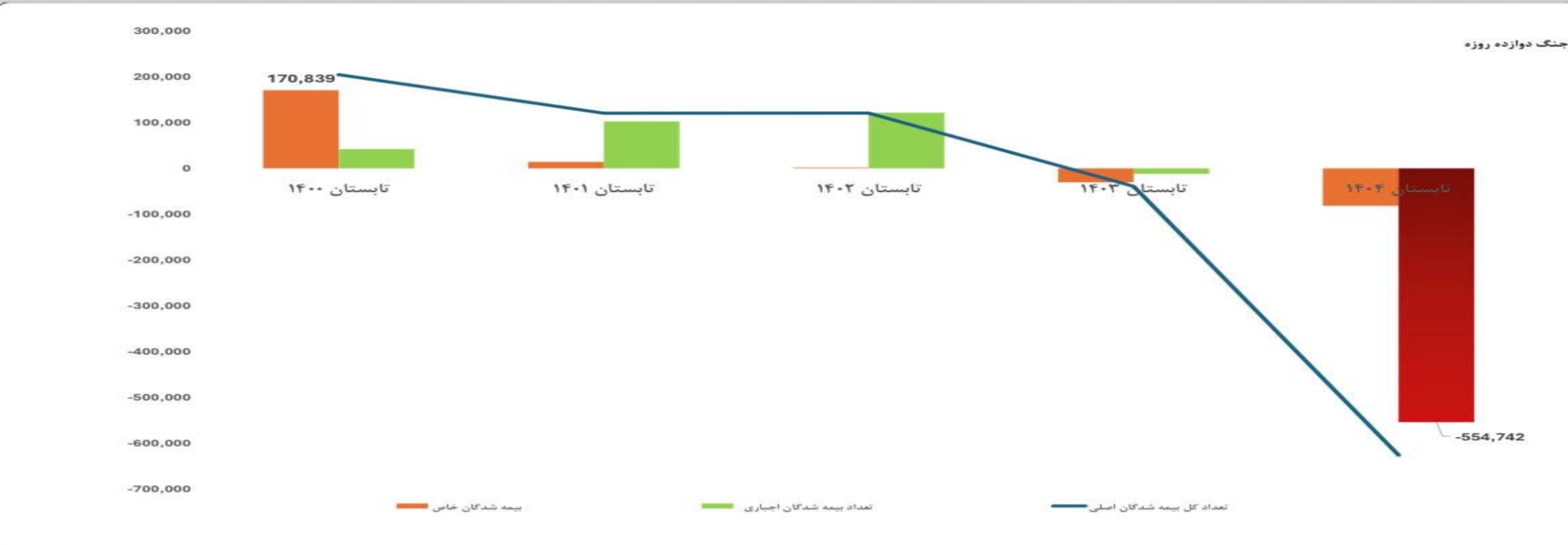
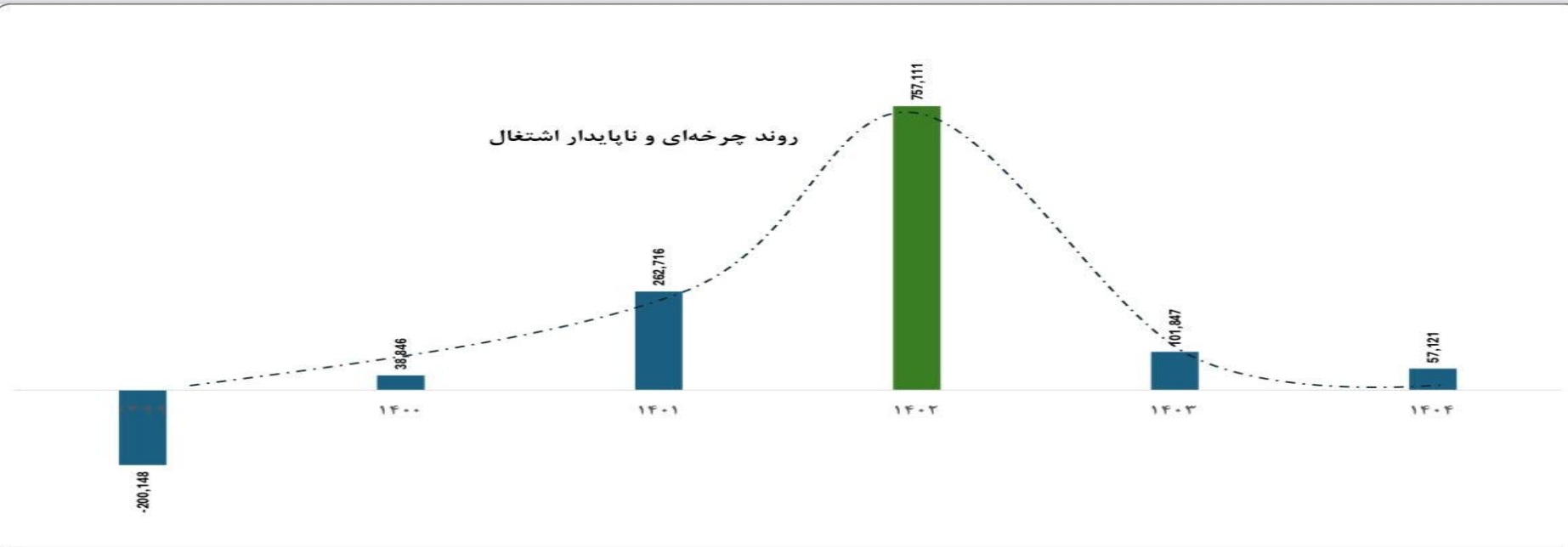
■ اشتغال در بخش کشاورزی

■ اشتغال در بخش صنعت

■ اشتغال در بخش خدمات

■ اشتغال ناقص

■ اشتغال ناقص ■ اشتغال در بخش خدمات ■ اشتغال در بخش صنعت ■ اشتغال در بخش کشاورزی

چه باید کرد؟
آینده بلندمدت
اقتصاد ایران

اصلاحات ساختاری و سیاست صنعتی

Challenges and objectives identified in national development plans

A. Challenges

B. Objectives

❖ اولین قدم برای بازسازی اقتصادی، صلح و ثبات است. بدون برقراری آتش بس پایدار، رفع تحریم های اضطراری، بازگشت امنیت به مرزها و خطوط کشتیرانی هیچ برنامه اقتصادی موفق نخواهد شد.

❖ بانک جهانی بر ضرورت اصلاحات ساختاری، سیاست صنعتی هدفمند (بازتعریف نقش دولت در حمایت از بخش خصوصی آسیب دیده، بازسازی زنجیره های تأمین داخلی و استفاده بهینه از منابع باقی مانده برای ایجاد اشتغال فوری)، لزوم خروج از اقتصاد تک محصولی متکی به نفت و حرکت به سمت صنایع تاب آور تاکید میکند.

❖ اهداف اصلی:

- ایجاد شغل
- توسعه سرمایه انسانی
- تنوع بخشی اقتصادی
- افزایش بهره وری

فرصت‌های آینده اقتصاد ایران

- ❖ با وجود بحران‌ها، ایران ظرفیت‌های مهمی همچون جمعیت جوان و تحصیل کرده، منابع طبیعی گسترده، موقعیت ژئوپلیتیکی مهم و بازار داخلی بزرگ دارد.
- ❖ در صورت ثبات سیاسی و اصلاحات اقتصادی، امکان رشد در بخش‌هایی مانند فناوری، گردشگری، صنایع تولیدی و انرژی‌های نو وجود دارد.
- ❖ کاهش تنش‌های منطقه‌ای می‌تواند سرمایه‌گذاری خارجی را افزایش دهد.

آینده بلند مدت اقتصاد ایران

❖ در صورت تداوم درگیری ها و نااطمینانی سیاسی:

- سرمایه گذاری کاهش می یابد.
- فرار سرمایه و مهاجرت نیروی انسانی افزایش می یابد.
- رشد بهره وری محدود میشود.

❖ در سناریوی اصلاحات و ثبات منطقه ای، ایران می تواند:

- اقتصاد خود را متنوع تر کند.
- بخش خصوصی را تقویت کند.
- صادرات غیرنفتی را کاهش دهد.
- اشتغال پایدار ایجاد کند.

با تشکر از توجه شما